

Еклесиаст или Проповедникът ВЪВЕДЕНИЕ

1. Заглавие. Името на тази книга на еврейски е Кохелет, „Проповедник“. Това заглавие

Говорител се отнася за себе си в гл. 1:12. Коелет вероятно се отнася до „свикващ“ събрание или до официалния „говорител“ или „проповедник“ на такова събиране. Женската форма на думата в еврейски език и употребата ѝ с глагола от женски род в гл. 7:27 предполагат възможността, както е използвана в Еклесиаст, тази дума да обозначава не само Соломон като „проповедник“, но и божествената Мъдрост, говореща чрез него. Образно казано, Мъдростта се обръща към хората (Притчи 1:20). По този начин Коелет се появява едновременно като посредник за предаване на божествената мъдрост и отново като олицетворение на Мъдростта.

Думите на мъдреците са наричани „остени и като гвоздеи, заковани от майсторите на събрания“ (Екл. 12:11). В гл. 12:9 се казва, че „понеже проповедникът беше мъдър, той все пак учеше народа на знание“. В 3 Царе 4:32, 33 думата „говори“ се повтаря три пъти. Това не се отнася до писмени съчинения, а до обръщения, произнесени пред събрание, свикано за целта. Светият Дух е искал да се разбере, че учението на Соломон е предназначено за „голямото събрание“, църквата на Бога на всички места и във всички епохи (виж Пс. 22:25; 49:1–4).

Гръцкото и латинското име на Кохелет е „Еклесиаст“, вероятно превод на Кохелет.

Значението е донякъде подобно. Кохелет идва от еврейската дума qahal, „да свикам събрание“, чиято съществителна форма означава „събиране“ или „събор“. На гръцки език думата за „събор“ произлиза от глаголният корен kaleo, „да свикам“, чиято съществителна форма е ekklesia, „църква“. Английски думи като „църковен“ и „църковен“ са производни на ekklesia.

2. Авторство. От най-древни времена, по всеобщо съгласие, цар Соломон е смятан за автор на Еклесиаст (виж РК 85). Еврейският описателен израз „син на Давид, цар в Йерусалим“ (гл. 1:1) е бил смятан за достатъчно доказателство в полза на Соломон като автор. Мартин Лутер, в своята „Разговор на трапеза“, е първият, който поставя под съмнение авторството на Соломон.

Единодушно е било и мнението на всички автори, пишещи за Еклесиаст, от най-ранни времена до Мартин Лутер, че Притчи, Еклесиаст и Песен на песните са написани от един автор. Беше посочено обаче, че има разлики в литературния стил. Но тази разлика в стила на Еклесиаст, в сравнение с този на Притчи и Песен на песните, може лесно да се отдаде на различна тематика или на зрялост на миросгледа в по-късен период от живота на Соломон. Песента на песните може да се отдаде на времето на първата любов на Соломон към Бога; Притчи - на по-късен период; а Еклесиаст - на старостта му.

Да се откажем от вярата в Соломон като автор – както правят повечето съвременни писатели – означава да се откажем напълно от авторството на Еклесиаст. Със сигурност никой друг не може да бъде определен за автор с каквато и да е доказателство за правдоподобност. Подобна гледна точка прави „Проповедника“ от гл. 1:1 просто литературна фигура, която е писала „в духа и силата на“ цар Соломон (виж Лука 1:17).

Съвсем невъзможно е да се определи точна дата за написването на Еклесиаст. Модернистите обикновено твърдят, че е произведен през 3 век пр.н.е. Но цар Соломон

починал през 931/30 г. пр.н.е. (виж том II, стр. 134) и ако се предположи, че той е авторът, датата на писане би била непосредствено преди това време.

Позицията на книгата Еклесиаст в еврейския канон може да бъде от известна полза в опита да се открие приблизителната дата на включване на книгата, такава каквато я имаме сега, в канона. Първо, Еклесиаст е включена в Мегилот, петте различни „свитъка“ или книги – Песен на песните, Рут, Плачът на Йеремиа, Еклесиаст и Естир. Второ, Еклесиаст е една от последните пет книги, както са били в еврейския канон – Еклесиаст, Естир, Даниил, Ездра-Неемия и Летописи. И в двата случая откриваме Еклесиаст непосредствено преди Естир. Това може да подсказва, че тези две книги са станали част от канона приблизително по едно и също време (вижте том I, стр.

36–38). Напълно възможно е, дори вероятно, книгата да е била написана и да е била в обращение години, може би дори векове, преди да стане част от канона.

3. Историческа обстановка. Обстановката на Еклесиаст е ясно посочена в самата книга.

След пролога, първите единадесет стиха, се появява краткото изказване на самия Соломон: „Аз, Проповедникът, бях цар над Израел в Йерусалим“ (гл. 1:12). Еврейският глагол „Аз бях“ е в перфектно време, същата форма, която Соломон би използвал, когато говори пред събрание, свикано в напреднала възраст. Все още цар, той прави изявление относно собствения си личен опит. То се отнася не толкова до исторически събития, с които слушателите му несъмнено са били добре запознати, колкото до собственото му търсене на щастие.

4. Тема. Въпреки че Соломон е бил превъзходен сред еврейските царе, както по мъдрост, така и по земно благополучие, той разказва как всички тези предимства не са успели да осигурят истинско и трайно щастие. И как човек е трябвало да постигне щастие? Като си сътрудничи със своя Създател и по този начин осъществява божествената цел, която го е довела до съществуване.

След като е обмислил несигурността на човешкото щастие, Проповедникът се насочва към размисъл върху действителната мизерия, с която е изпълнен светът. За един свят, пълен с беди, „мъдрецът“ не предлага никаква „социална държава“ като решение на социалните неравенства и несправедливости. В края на обзора си Проповедникът излага серия от практически предложения. Индивидуално, ние трябва да окажем каквато можем помощ на бедните и на страдащите. Но най-важното е да отдадем сърцата и чувствата си на Бога, да Му се подчиним и така да бъдем готови за Страшния съд.

По този начин Еклесиаст предоставя здрава философия за живота, за целта на човешкото съществуване, за дълга и съдбата.

Като излага личните си преживявания, Соломон пише есета, за да напътства другите по пътя пътят към вярата в Бога. Той разказва за тиранията в света, за несправедливостите, за разочарованията, които биха могли да подкопаят вярата на човека в неговия Създател. Но денят на възмездие не може да бъде игнориран или отложен за неопределено време. Въпреки че неравенствата продължават известно време, те често са по същество дисциплинарни мерки; следователно, дългът и крайното щастие на човека се състоят в това да посрещне живота с решимостта да се възползва от възможностите му и да се възползва максимално от тях. Бог ще се погрижи за бъдещето.

В книгата Еклесиаст Божият народ е представен не като избран народ, а по-скоро като събрание от индивиди, събиращи се заедно под ръководството на Кохелет, Проповедника. Дискусията в събранието засяга интересите на индивида като член на групата, пряко и лично отговорен пред Бога. По този начин Еклесиаст предоставя подходящ преход от Израел по плът към Израел по дух. Проповедта на Соломон, цар на Израел, чието име означава „мир“, но който не го е намерил в личния си живот, докато не е навършил доста години, е била подходящо включена от евреите в

заклучителната част на Стария завет, подходяща кулминация на философията на живота, илюстрирана в отношенията на Бог с Неговия народ в древността.

Когато Соломон изгубил от поглед източника на мъдростта, славата и силата, които Небето толкова щедро му било дари, естествените наклонности придобили върховенство над разума. Доверието в Бога и упованието в божественото ръководство неусетно отстъпиха място на нарастващата самоувереност и преследването на пътища по свой избор. Тъй като разумът все повече се подчиняваше на склонностите, моралните чувства на Соломон бяха притъпени, съвестта му изгорена, а преценката му изкривена. Атеистичното съмнение и неверие заковаха сърцето му, отслабиха моралните му принципи, деградираха живота му и в крайна сметка доведоха до пълно отстъпничество. Години наред той беше тормозен от страха, че неспособността да се отвърне от глупостта ще завърши с пълна разруха (вж. РК 51–77).

Към края на живота си обаче съвестта му най-накрая се пробудила и Соломон започнал да вижда глупостта в истинската ѝ светлина, да вижда себе си такъв, какъвто го е виждал Бог – „стар и безумен цар“, който „нямаше вече да бъде увещаван“ (гл. 4:13). Наближавало времето, когато трябвало да умре, и той не намирал удоволствие да размишлява за пропиления си живот (гл. 12:1). Както умът, така и тялото му вече били отслабнали в резултат на угаждането (ст. 2–5; П.К. 77). Искрено разкажал се, той се опитал да се върне по грешните си стъпки; накаран духом, той се обърнал, изтощен и жаден, от разбитите земни кладенци, за да пие отново от извора на живота.

Но възстановяването на Божието благоволение не възстанови по чудодейен начин изхабеното физическо състояние и умствената сила на минали години (виж МН 169). „Чрез греха целият човешки организъм е побъркан, умът е извратен, въображението е покварено“ (МН 451) и покаянието на Соломон „не предотврати плода на злото, което беше посял“ (Ed 49). „Той никога не можеше да се надява да избегне опустошителните последици от греха“ (РК 78). Въпреки това Соломон възстанови ограничена степен от мъдростта, която толкова безразсъдно беше отхвърлил в преследването на глупостта. Чрез горчив опит той беше „научил празнотата на живот, който търси в земните неща най-висшето си благо“ (РК 76). Постепенно той осъзна порочността на своя път и потърси как да издигне глас на предупреждение, който да спаси другите от горчивите преживявания, през които самият той беше преминал (РК 80–82, 85), и по този начин да противодейства, доколкото може, на пагубното влияние на своята глупост.

Съответно, чрез Духа на вдъхновението, Соломон записал за поколенията след история на пропилените му години, с техните предупредителни уроци (РК 79). Книгата Еклесиаст е „летник на неговата глупост и покаяние“ (РК 85), описание на „грешките, които го бяха довели до това да пропилене напразно най-избраните дарове на небето“ (РК 80). Тя е „пълна с предупреждение“ (РК 82) и съдържа много неща, които не са били предназначени от Вдъхновението като пример за подражание, а по-скоро като тържествено предупреждение. Тя изобразява с ярки изрази стремежа му към удоволствие, популярност, богатство и власт; но нишката, която свързва този тъжен разказ, е собственият откровен анализ на Соломон на извратените мисловни процеси, чрез които в собствения си ум той е оправдал непокорното си поведение. Частите от Еклесиаст, които разказват за опита и разсъжденията на годините му на отстъпничество, не трябва да се приемат като представящи ума и волята на Духа. Въпреки това, те са вдъхновен летопис за това, което той всъщност е мислил и правил през това време (виж РК 79), и този летопис представлява трезво предупреждение срещу грешния вид мисли и действия. Например, циничното отношение към живота, изразено в гл. 2:17; 4:2; 7:1, 28, далеч не е модел за християнина (вижте също гл. 1:17; 2:1, 3, 12; и др.). Пасажи като тези не бива да бъдат изтръгвани от контекста си и да се използват, за да учат на някаква предполагаема истина, която Вдъхновението никога не е възнамерявало да учат.

При изучаването на книгата Еклесиаст е изключително важно да се прави разлика между фините, извратени разсъждения, на които се позовава Соломон, и по-ясното прозрение, което дойде с неговото покаяние. Контекстът на изказването често показва дали Соломон говори за лъжливите разсъждения от минали години или за смирените размисли от дните на неговото покаяние. Очертаването на извратеното мислене и нагласи от минали години често се въвежда с изрази като „видях“, „казах“, „търсех“, „направих“, „дадох сърцето си“ и т.н. (виж гл. 1:13 до 2:26). За разлика от това, трезвите заключения, извлечени от преживяното, често се въвеждат с „знам“ или „видях“ (виж гл. 3:10–14; 5:13, 18). Отново, нотка на цинизъм и несигурност като цяло бележи мисленето от предишни години (виж гл. 1:18; 2:11, 14–20; 4:2, 3; 6:12; 7:1–3, 27, 28; 9:11). За разлика от това, заключенията, отразяващи обмислената преценка за по-късния живот, са с положителен тон (виж гл. 5:1, 10; 9:11; 11:1; 12:1), а посочените принципи (виж гл. 5:10, 13; 6:7; 8:11; 11:9; 12:7, 13, 14) са потвърдени и другаде в Писанието.

Трябва също да се отбележи, че Соломон използва думата „мъдрост“, за да обозначи както светското мъдрост (гл. 1:18; 7:12; и др.) и към истинска мъдрост (гл. 7:19; 8:1; 10:1; и др.). Когато се впуснал в преследването на удоволствия и глупост, той възнамерявал да се наслади на всички удоволствия на греха и същевременно да запази мъдростта и здравия си разум ненакърнени (гл. 2:3). В глупостта си той се смятал за мъдър (гл. 2:9), но осъзнал тази фатална самозаблуда едва след много години и подобно на блудния син (Лука 15:17) дошъл на себе си, по-тъжен и по-мъдър човек (Екл. 7:23). Такава е измамливостта на греха, както Ева открила за свое огорчение и горчиво разочарование (виж Бит. 3:5–7).

5. Очертание.

I. Пролог: Безсмислието на живота, 1:1–11.

А. Поколения идват и си отиват, сякаш напразно, 1:1–4.

Б. Циклите на природата изглеждат безкрайни и безцелни, 1:5–8.

В. Има ли нещо „ново“, някаква велика цел на съществуването? 1:9–11.

II. Търсенето на щастие от Соломон, 1:12 до 2:26.

А. Увеличеното знание води до нарастващо разочарование, 1:12–18.

Б. Суетата на удоволствията, веселието и материалните притежания, 2:1–11.

В. В смъртта мъдрецът и глупакът са еднакви, 2:12–17.

Г. Мъдрият, недоволен от резултатите от усилията си, 2:18–23.

Д. Удовлетворението идва само от Бога, 2:24–26.

III. Време за всичко, 3:1 до 4:8.

А. Време за различни човешки дейности, 3:1–15.

Б. Време за божествен съд, 3:16–22.

В. Време, отпуснато за човешки несправедливости, 4:1–8.

IV. Четири идеала, 4:9 до 5:9.

А. Стойността на другарството, 4:9–12.

Б. Ценността на мъдростта, 4:13–16.

В. Стойността на благоговението, 5:1–7.

Г. Ценността на справедливостта, 5:8, 9.

V. Безумието на живота, 5:10 до 6:12.

А. Глупостта на материализма, 5:10–12.

Б. Неразбираемостта на страданието, 5:13–17.

В. Безсмислието на усилията, 5:18 до 6:12.

VI. Неща, за които си струва да се живее, 7:1–22.

- A. Репутация и формиране на характера, 7:1–10.
- Б. Мъдрост за разбиране на Божиите действия, 7:11–14.
- В. Уравновесен поглед върху живота, 7:15–18.
- Г. Никой не е съвършен, 7:19–22.
- VII. Търсенето на мъдрост, 7:23 до 12:7.
- A. Неговите разочарования, 7:23–29.
- Б. Разрешаване на конфликтите, 8:1–15.
- В. Незислдимите пътища на Бога, 8:16 до 9:6.
- Г. Доволство сред превратностите на живота, 9:7 до 10:6.
- Д. Всяко дело си има заслужена награда, 10:7 до 11:10.
- Е. Краят на живота, 12:1–7.
- VIII. Епилог. Какво Бог очаква от човека, 12:8–14.

ГЛАВА 1

1 Проповедникът показва, че всички човешки пътища са суетни: 4 защото създанията са неспокойни в своите пътища, 9 те не раждат нищо ново и всички стари неща са забравени, 12 и защото го е открил в изучаването на мъдростта.

1. Думите на. Така започва заглавният стих на книгата. Три други библейски книги започват по подобен начин: Неемия, Йеремия и Амос. Еврейският термин, преведен като „думи“, означава също „вест“, „доклад“, „послание“, „история“, „заповед“.

Проповедникът. Евр. Кохелет, от глагола qahal, „събирам се“, „идвам“

заедно.“ За примери за употребата на думата „qahal“ вижте 2 Лет. 20:26; Естир 9:2, 16, 18 и др.

Сродното съществително, преведено като „събрание“, „конгрегация“, „група“, се появява 122 пъти в Стария завет.

Еврейските писатели обясняват Кохелет като „човек, който събира събрание и тълкува учение“. Други го превеждат като „Проповедник“, защото се казва, че Соломон е изнасял тези беседи пред събрание. Подобно е на арабски корен, превеждан по различен начин като „велик събирач“, „дълбок изследовател“ (виж РК 85; също Въведението към Еклесиаст).

Синът на Давид. Тоест, Соломон. Кой по-добре от него, когото Бог беше надарил със способността на гений (1 Царе 3:9–13), но който пропиля наследството си в дивото преследване на щастие, беше квалифициран да изложи дълбоките истини, записани тук?

Цар в Йерусалим. Тази фраза се отнася до Проповедника, а не до цар Давид. В времето, когато говори „Проповедникът“, се определя като „цар“. Несъмнено този израз е пряка препратка към цар Соломон, въпреки факта, че името му не се появява в книгата. Други изрази, които сочат към Соломон, са препратките към неговата мъдрост и към него като автор на различни притчи (виж Екл. 1:12, 13, 16; 2:15; 12:9; вж. 1 Царе 3:12; 4:32).

Град Йерусалим, столицата на нацията, славно разположен, не беше само място на царската резиденция, но преди всичко избраният престол на Бог сред Неговия народ. Тук религията и божествената мъдрост би трябвало да бъдат в най-чистата и най-висша степен на съвършенство. Владетелят на трона си в такъв град би трябвало да бъде идеалният агент, податлив на Божието ръководство и подчинен на Неговата воля, който да излъчва божествена мъдрост към един чакащ и възприемчив народ.

2. Суета на суетите. Евр. habel habalim. Тези думи определят темата на цялото

книгата и съставляват темата на предговора. Хебел, „суета“, се среща 37 пъти в Еклесиаст и само 33 пъти другаде в Стария завет. Основното му значение е „дъх“ или „пара“. Използва се за „идоли“ като неща суетни и безполезни, а също и за тяхното поклонение (4 Царе 17:15; Йеремия 2:5; 10:8). Някои казват, че в Еклесиаст няма дума срещу идолопоклонството, но тази ключова дума в книгата е често използвана за идоли и тяхното поклонение. Проповедникът казва, че всичко, което човек може да търси вместо Бога и послушанието към Него, е „суета“.

„Хабел хабалим“ е превъзходна степен, сравнима с такива емфатични изрази като „небе на небесата“ (3 Царе 8:27) и „песен на песните“ (5. Соломон 1:1). Чрез тази емфатична форма, буквално „дъх на диханията“, Соломон подчертава безполезността и незадоволителния край на всички човешки усилия и живот, освен ако те не са насочени към Бога.

Саит. Буквално „каза“. В еврейския език постоянно се използва минало време, където английският употребата изисква сегашно или сегашно перфектно време. Изразът „казва Проповедникът“ е напомняне, че Соломон е говорещият и следователно авторът.

Всичко е суета. Това би могло да се преведе като „всичкото е суета“, което означава, че светът в своята цялост, включително целият живот, е сякаш само дъх и не предлага никакво обещание за надежда.

3. Печалба. Евр. йитрон. Тази дума се среща още девет пъти в тази книга (гл. 2:11, 13; 3:9; 5:9, 16; 7:12; 10:10, 11) и се превежда по различен начин като „превъзхожда“, „превъзходство“, „полезен“ и „по-добър“. Йитрон произлиза от глагол, означаващ „да останеш в повече“ и следователно съществителното, производно от него, носи идеята за „остатък“, след това „излишък“, „изобилие“, а на еврейски „превъзходство“, „предимство“. Човекът непрекъснато се труди, но въпреки всички си труд няма траен резултат.

Възможно е метафората, използвана от Соломон тук, да е метафора за света на бизнеса с неговите непрестанни дейности, чиято цел е постигането на ценна материална цел (вижте гл. 2:11). Но често животът на човек се прекарва в изграждане на нещо, което неговият наследник събаря. Безсмислието и несигурността характеризират всички човешки начинания.

Въпросителното „какво?“ изисква категоричен отрицателен отговор. Може да се сравни с думите от Матей 16:26, където Учителят буквално пита: „Каква полза ще има човек, ако спечели целия свят, а повреди на душата си?“ Отговорът, очакван от Проповедника, е: „Нищо“.

Човек. Еврейската дума е общият термин за „човек“ или както бихме казали ние, „човечество“. Цикълът на човешкия живот се повтаря отново и отново с всяко ново поколение.

Труд. От еврейска дума, която означава „труд“, „безпокойство“ или „зло“. Тук Терминът се прилага към общата сума от усилията на човек през целия му живот.

Кое то той приема. Този израз се отнася до всяка форма на дейност, която се извършва под светлината на слънцето.

Под слънцето. Еквивалентно на фраза като „под небето“ (гл. 1:13; 2:3; 3:1). То появява се в Еклесиаст около 30 пъти.

4. Поколение. Евр. dor, „период“, „възраст“, „поколение“, от глагол, означаващ „струпвам“, „натрупвам“. Първоначално е имало значението на „движа се в кръг“, след това „живее в палатки“, вероятно във връзка с нестабилността на номадския живот. Има,

следователно, присъщата идея за нестабилност в думата. Тя се отнася до неща като вид, качество, състояние, както във фразата „криво поколение“ (Второзаконие 32:5), и по отношение на хора, които проклинат свободно (Притчи 30:11), и на онези, които са напълно безмилостни (Притчи 30:14).

Минава. На еврейски и това, и думата „идва“ са прости причастия. подчертавайки непрекъснатата и безкрайна промяна (виж Йов 10:20–22; Пс. 39:13).

Пребъдва. Евр. 'амад, обичайната еврейска дума, означаваща „да стоя“. Тя предава мисълта за непрекъснатост и трайност. Контрастът, който Соломон излага в този стих, е отчасти извлечен от привидната постоянство на планините, непрестанния поток на реките и непрекъснатата редуване на ден и нощ.

Завинаги. Така преведената еврейска дума произлиза от глаголен корен, чието точно значение не знаем. Съществителното име, използвано тук с предлога „защото“, е мъжки род и подобно на гръцкия си еквивалент се използва по много начини. Може да се отнася до „древност“, „древни дни“, „дълга продължителност“, „непрекъснато съществуване“; може да означава „неопределен“, „безкрайно бъдеще“, „вечност“ и т.н. Отново, подобно на гръцкия си еквивалент, най-добре се разбира във всеки случай в хармония с естеството на субекта, с който се използва (вижте Изх. 12:14; 21:6).

5. Бърза. Евр. sha'arh, „жадувам“, „стремя се нетърпеливо“, „нетърпеливо искам“.

Фигурата е на енергичен кон, който подушва въздуха в нетърпение да се втурне в състезание. Вижте Йер. 2:24 като пример за фигурата и Пс. 119:131 за приложението ѝ към духовния живот.

Възникна. Евр. зарах, в причастна форма, която подчертава непрекъсната или повтаряща се дейност.

6. Вятърът. Евр. ruach, „вятър“, дума, която винаги означава дейност. Използва се многократно във връзка с различните Божии дейности в домоустроителната част на плана на спасение.

Обръща се. Картина на непрестанна дейност и повторение. „Северът“ и „югът“ са споменати в контраст с „изтока“ и „запада“ от стих 5, местата на изгрева и залеза на слънцето.

Върти се непрестанно. Четири пъти в еврейския текст на този стих се използват словоформи, производни на корена „да се обърнеш“, „да се обикаля“, за да се подчертае непрестанна дейност и повторение. Думата се използва и за армията на Исус Навин, маршируваща около Йерихон (Исус Навин 6:3, 15), и за това как израилтяните „обикаляли планината Сеир много дни“ (Второзаконие 2:1, 3).

Соломон не се оплакваше от непрестанните цикли на природата, а виждаше в тях паралелно с циклите на човешкия живот (Екл. 1:4). Дали човешкият живот, от поколение на поколение, е просто повторение, без по-възвишена цел? Няма ли да има кулминация в живота на човешката раса? Няма ли Бог вечна цел, която в крайна сметка ще замести това привидно безкрайно повторение на човешката дейност от поколение на поколение?

Научната точност на даденото тук описание на движението на въздушните маси около повърхността на земята е несравнима в древната литература и разкрива прозрение за законите на природата, много по-висше от това на повечето хора в древността.

7. Всички реки. Като трети пример за непрестанния кръговрат на природата Соломон представя цикъла на влагата. Въпреки че силите на природата предоставят картина на безкрайно повторение, тяхната дейност въпреки това е била замислена от Бог и функционира в хармония с Неговата воля. Но човешките дейности, в повечето случаи, не са били замислени от Бог и не са склонни да...

задоволителният край, който Бог е имал предвид, когато е създал човека. Човечеството непрекъснато търси нови пътища към щастие и удовлетворение, докато може да постигне истинската си цел само по един начин – като бъде в мир със своя Създател (виж Матей 11:28–30).

8. Неца. Евр. *debarim*, преведено като „думи“ в стих 1, но без съмнение означаващо „неща“ тук. В Новия завет гръцката *rhema*, „дума“ или „нещо“, носи същото двойно значение като използваната тук еврейска дума.

Пълен с труд. Така преведената еврейска дума е прилагателно от глагола „трудя се“ и е свързана с арабски корен, означаващ „да изпитвам болка“, „да страдам“. Очевидната безплодност на човешката дейност и разочарованията, които я съпътстват, са акцентите тук.

Човекът не може да го изрече. Думата, преведена като „човек“, не е общият термин от стих 3, а такъв, който се отнася до „човек“ като различен от жена. Глаголът, преведен като „изричам“, е коренната форма на „думи“ в стих 1 и на „неща“ в стих 8. „То“ е допълнителна дума. В еврейския език глаголът „изричам“ се отнася до „всички неща“.

Незадоволен. Външният опит не може да задоволи вътрешните желания на сърцето. Нещата, тоест материалните благословения, не задоволяват мислещия човек. Истинският подход към Бога не се осъществява чрез външните сетива, а чрез вътрешно преживяване. Бог е дух (Йоан 4:24) и съответно трябва да бъде достигнат чрез човешкия дух. По подобен начин нещата, които попадат във външното ухо, не могат да донесат трайно добро, освен ако не бъдат предадени на вътрешното ухо на духовната природа на човека, чрез което той чува гласа на Бога.

9. Нещото. Клаузата гласи буквално: „Това, което е било, това ще бъде.“ Това е препратка към неизменните цикли на природата, повтарящи се в подчинение на законите, постановени от Бога. LXX и Вулгата превеждат това и следващото изречение неправилно като въпросителни.

Нищо ново. Никаква промяна, тоест, в безкрайните цикли на природата. След като бяхме свидетели В рамките на един цикъл човекът е виждал всички тях и всеки от тях незабележимо се слива с друг, който по никакъв начин не е различен. Циклите сякаш не водят до по-висша цел от самовъзпроизвеждането.

10. Има ли нещо ново? Авторът отговаря на подразбиращо се възражение срещу твърденията си в стих 9 с предизвикателство да назове нещо „ново“.

Вече е било. Това, което изглежда ново, има корени в миналото. Контекстът показва, че забележките на Соломон в стихове 9, 10 се отнасят за различните природни явления, включително цикъла на човешкия живот.

От старо време. Буквално „от вековете“. Думата „олам“, преведена като „старо време“, е същата, дадена като „завинаги“ в стих 4 (вижте Изх. 12:14; 21:6). Думата, преведена като „време“, е в множествено число, но глаголът е в единствено число, като съществителното се третира като събирателно.

11. Няма спомен. Това, което може да изглежда ново, изглежда такова само защото хората са забравили миналото. По подобен начин някои неща от това поколение ще бъдат забравени от следващото. Това може да се отнася и за човешката слава. Видната личност днес, която изглежда толкова необходима, утре е изместена и забравена. „Каква полза има човек?“ (ст. 3).

Преишли неща. „Неща“ е допълнителна дума. Доколкото еврейското прилагателно „преишли“ е мъжки род в множествено число, вероятно трябва да се разбира, че се отнася до лица. По този начин не само всяко „нещо“ (ст. 10), но и всички лица преминават в забрава.

Неща, които предстоят. Отново „неща“ е допълнителна дума, а еврейското прилагателно, преведено като „които предстоят“, е мъжки род, множествено число. Поколения мъже са

вероятно мисълта тук. Славата на това поколение е забравена от идното поколение. Соломон завършва пролога към книгата си с коментар за преходността на славата. Това е подчертано от думата „след“, буквално „в отвъдния живот“.

12. Беше цар. По-точно „беше цар“ (виж стих 1). Еврейската дума не означава непременно, че говорещият вече не е цар. Минало просто време на еврейския глагол често се превежда най-добре на английски като сегашно или сегашно перфектно време (виж стих 2). „Проповедникът“ е бил Соломон, защото само при Давид и Соломон Йерусалим е бил столицата, от която цар е управлявал „над Израел“, а говорещият е „синът на Давид“ (стих 1).

13. Даде ми сърцето. Тази фраза или нейният еквивалент се среща многократно в книгата (гл. 1:17; 7:25; 8:9, 16) и другаде в Библията. Сред евреите сърцето е било смятано не само за седалище на чувствата, но и на интелекта. Следователно „дадох сърцето си“ би означавало същото като „приложих ума си“ (виж 1 Лет. 22:19; Йов 7:17). Соломон усърдно развивал ума си; той се „отдал“ на изучаването на естествена история, философия, поезия и други полезни знания.

Да търся. Евр. даращ, дума с широко значение, обхващаща идеи като „да изследвам“, „да изяснявам значение“, „да обсъждам“, „да практикувам“, „да търся с приложение и изучаване“ (виж Бит. 25:22; Изх. 18:15; Втор. 19:18; 2 Лет. 14:7; Пс. 119:10; Амос 5:14).

Търсене. В смисъл на „изследвам“, „разглеждам“. Използва се за шпиониране на земята на Ханаан (Числа 13:16, 17, 25, 32). Означава пионерско проучване на знания. Двете думи „търся“ и „изследвам“ заедно предполагат да се стигне до корена на въпроса и да се изследва във всичките му аспекти.

Чрез мъдрост. Буквално „мъдростта“, вероятно във връзка с мъдростта, която Соломон е придобил през живота си, по Божията воля, чрез лично изучаване и чрез наблюдение. Еврейската дума се прилага за умение и хитрост в различни области.

Всички неща. „Неща“ е допълнителна дума. На еврейски език се чете „върху всичко, което се върши под небето“, като тук се отнася предимно до човешките дейности.

Тази мъчителна мъка. Буквално „тази мъка на злото“ или „тази зла мъка“.

Упражнявано с това. Бог е вложил в сърцето на човека стремеж да учи и изследва. Това е трудоемка задача, която изисква големи физически и умствени сили.

14. Видях. Еврейската дума често означава повече от просто поглед върху външната форма и вид; а именно, проникателно прозрение или възприятие. Производното съществително означава „видение“, тоест откровение. Тук то обозначава проникателните наблюдения на Соломон, основани на неговото изучаване на въпросните факти.

Работи. Тоест, човешки проекти и дейности, много от които се оказват без стойност или полза.

Духовно огорчение. Думата, преведена като „огорчение“, може да произлиза от корена „да се храни“, „да паса“. „Дух“ произлиза от обичайната дума за „вятър“. Следователно изразът може да се преведе като „гонене на вятър“ (RSV) или „хранене с вятър“. Сравнете Осия 12:1: „Ефрем се храни с вятър и гони източния вятър“. Както и да е преведена, тази словесна картина подчертава незадоволителния характер на голяма част от човешките усилия и изследвания. Сравнете също Исая 44:20, „Той се храни с пепел“.

15. Крив. Това произлиза от форма на корена, означаващ „огъвам“, „усуквам“. Не се отнася толкова до нещо, което е по своята същност криво или не е в права линия, а до това, което

е причинено да стане такава. Обърнете внимание, че предходните думи „това, което е“, са добавени. Именно „делата“ на човека (ст. 14) са направени „криви“.

Прав. От еврейска дума, чийто корен означава „подреждам“, „поправям“, „настройвам“. в ред.“ Акцентът е върху неспособността на човека, със собствени сили, да се справи със ситуацията, с които непрекъснато се сблъсква.

Не може да се изброи. Липсата е толкова голяма, че човек дори не може да даде валидна оценка. от него, да не говорим за започване на попълване на липсата. Думата, преведена като „преброен“, може да се преведе и като „назначен“, „назначен“.

16. Причастиях се. Емфатично твърдение на иврит, предполагащо лично медитация, за разлика от обсъждането на нещата с друг човек.

Аз дойдох. Буквално „Аз причиних да стане“, по отношение на дисциплината на Неговото способности в работата и ученето и до произтичащия от това растеж на знанията и опита.

Придобил повече мъдрост. Или „хванал мъдрост“.

В Йерусалим. По-точно, „над Йерусалим“, тоест „над“ града като негови управници. Това се отнася за мъдреци и владетели преди времето на Соломон.

Имал е голям опит. Еврейският глагол, преведен като „имах“, е същият, даден като „видях“ в стих 14: буквално „видях [получих проникателно прозрение] много“, тоест „мъдрост и знание“. LXX предава „мъдрост“ с дума, обозначаваща етични и морални ценности, а „знание“ с дума, която означава спекулативната страна на умственото усилие.

17. Глупост. Така преведената дума вероятно произлиза от корен, който означава „да се полага напречно“. Тук може да се предположи, че мъдростта не винаги е ръководила Соломон по въпросите, които е изследвал.

Раздразнение на духа. Вижте стих 14.

18. Скръб. Така преведената дума произлиза от корен, означаващ „да бъде раздразнен“, „да бъде провокиран“. Прекомерното учене води до безсъние, изтощени нерви и понякога до лошо здраве. Не бива обаче да се заключава, че Соломон подкрепя идеята, че невежеството е блаженство (виж Притчи 4:7).

Скръб. Буквално „болка“, както психическа, така и физическа. Ако човек желае мъдрост, той трябва да копае дълбоко (виж Притчи 2:4); а постоянното копане и проучване отнемат своята цена на здравето и силата. Вярно е също, че дори голямото знание не е показател за характера. Праведността на Исус Христос, получена чрез вяра, отваря вратата към небесното царство и самото знание не може да постигне това.

ГЛАВА 2

1 Суетността на човешките дела в делата на удоволствието. 12 Макар че мъдрият е по-добър от глупавия, пак и двамата имат една и съща съдба. 18 Суетността на човешкия труд, че го оставят, не знаят на кого. 24 Няма нищо по-хубаво от радостта в нашия труд; но това е Божият дар.

1. В сърцето ми. Тоест, „за себе си“ (RSV). Тук рационалната част от ума на Соломон се обръща към частта, която представлява физическото желание и удовлетворение. Този монолог е еквивалентен на акт на волята. Сравнете преживяването на богатата от Лука 12:17–19, както той се обръща към себе си.

Докажете. Тоест, „направете тест“ или „експеримент“, за да откриете резултатите от определен курс на действие.

Весело. Или „удоволствие“. Еврейската дума е с широко значение: „радост“, „весело“, „весело настроение“ – всички те доставят удоволствие на физическите сетива. Употребата ѝ тук е ограничена до емоциите и апетитите, събудени от участието в земни удоволствия, въпреки че другаде думата може да означава религиозна радост и щастие.

Наслаждавайте се на удоволствието. Буквално „гледайте доброто“, тоест „наситите се с хубавите неща на живота“. Съвременен идиоматичен еквивалент би бил „прекарвайте си добре“. Соломон предложил човек да се наслаждава на удоволствията, които светът предлага, до степен на насищане, в стремежа си да намери трайно удовлетворение в тях.

2. Смях. Евр. *šechoq*. Думата означава също „забавление“ (Притчи 10:23) и „подигравка“.

(Плач 3:14). Глаголната форма може да означава „играя“ (2 Царе 2:14). Изборът на сетивно удоволствие и забавление като средство за постигане на върховно щастие в живота представлява дълга стъпка по пътя надолу (вижте П.К. 76).

Луд. Буквално „глупав“. Сравнете със свързаната еврейска дума в гл. 1:17.

Веселие. Еврейската дума се използва както за арогантно и похотливо ликуване, така и за обикновено законно удоволствие.

Какво прави това? Или „Каква е ползата от това?“ Буквално „Какво прави това?“ Какъв е ефектът? Има ли? или Какъв е резултатът? Сравнете уместното запитване на Павел в Рим. 6:21.

3. Да се отдам на вино. По-скоро „да освежа тялото си с вино“. Думата, преведена като „давам“, буквално означава „да черпя“ (виж Втор. 21:3; Пс. 28:3; Осия 11:4).

„Аз“, евр. *bešagi*, буквално „плътта ми“, тоест физическата природа, тялото. „Вино“,

Евр. *yaṣin* (виж върху Бит. 9:21; Числа 28:7). Тази дума се използва, за да опише „възлиянието“ в службата в светилището и в езическите обреди (Изра. 29:40; Лев. 23:13; Числа 15:5, 7, 10; 28:14). Тогава Соломон казва: „Дразних [или стимулирах] тялото си с опияняваща напитка“, сякаш тялото е превозно средство, теглено от кон под формата на вино.

Запознаване. Буквално „водещ“. Същият глагол се превежда по различен начин като „вода“ или „ръководител“ (Втор. 4:27; 28:37; Пс. 48:14; 78:52; Ис. 49:10). Според подразбиращата се метафора, Соломон е възнамерявал по-добрият му разум да контролира апетита и страстта и да ги насочва в посока на умереност. С други думи, когато е започнал експеримента (вижте стих 1), той е възнамерявал да не изоставя напълно здравия разум и да не прекалява. Това, разбира се, е намерението на повечето хора, които се поддават на сетивните удоволствия.

Но идеята, че е възможно да се използват умерено неща, които са по своята същност погрешни, е фатална заблуда.

Глупост. Може би в тази връзка „това, което може да доведе до грях“, без всъщност да е греховно само по себе си. Смисълът изглежда е, че Соломон е търсил тези преживявания, за да извлече максимума от тях, с цел да научи от опит какво удовлетворение могат да предложат, но без да им позволява да го завладеят.

Докато не видя. Тук Соломон изрично заявява целта си. Никой не е изисквал от него да да следва толкова рискован и неразумен път; Бог не би могъл да го похвали за това.

Мъже. Евр. „адам“, родовият термин, който включва както мъже, така и жени (виж върху Бит. 1:26; 3:17; Числа 24:3).

Всички. Буквално „число“ или „разказ“, от корена *šaphaḥ*, „да преразкажа“, „да преброя“, „да свързвам“, „измервам“. Съществителното *sepher*, „книга“, е от същия корен.

4. Направих си велики дела. Буквално „направих си велики дела“, отнасящо се несъмнено до размерът и великолепието на сградите, които построи. Това със сигурност беше по-похвална форма на снизхождение от тази от стихове 1–3 (вижте 1 Царе 7:1; 9:1).

Построих си къщи. Вижте 3 Царе 7:1–12; 9:15–19. Соломон се занимаваше с обширни строителни дейности.

Лозя. Сравнете Песен на песните 8:11. Икономическото състояние на обикновения човек по времето на Соломон е описано в 3 Царе 4:25: „всеки човек под лозата си и под смокинята си“.

5. Градини. Буквално „ограждения“, от глагола „ограждам“, „обграждам“. Поради неограничените навици за паша на кози, магарета и други животни в Близкия изток, е невъзможно да има градина без здрава, добре поддържана ограда.

Овощни градини. Евр. *pardes*, от персийската дума *pairi-daêza*, която е обозначавала обширните ботанически и зоологически градини на персийските царе (виж върху Бит. 2:8). Следователно *pardes* е била царски резерват, оградено място или парк. Английската дума „*paradise*“ е транслитерация на гръцката форма на думата *paradeisos*. *Pardes* се появява в Неем. 2:8 като „гора“ и в Песен на песните 4:13 като „овощна градина“. Виж върху Бит. 2:8.

Дървета. Очевидно Соломон се е отдал на широкомащабна програма от градинарство, специализирайки се не само в „овощни градини“, които ние бихме нарекли паркове, но и в овощни градини. Той държал царска градина по склоновете на хълмовете южно от Йерусалим (4 Царе 25:4), лозе във Ветакерем, „домът на лозата“, обикновено отъждествявано с Айн Карим на 6,4 км западно от Йерусалим, но по-скоро с Рамот Раел, на 4 км южно от Йерусалим (Йеремиа 6:1), и друго във Ваал-Хамон (Песн. 8:11).

6. Басейни. Валежите в Палестина едва са достатъчни, за да осигурят достатъчно водоснабдяване (вижте том II, стр. 110; вижте върху Бит. 12:10). Напояването е необходимо и днес, както е било в древността, когато земеделците са изкопавали резервоари и резервоари. „Царският басейн“ от Неемия 2:14 е наречен „Соломонският басейн“ от Йосиф Флавий (Войни ст. 4:2). Така наречените Соломонови басейни вероятно датират от времето на римляните; най-големият е бил приблизително 182,9 м дълъг, 63,1 м широк и 15,2 м дълбок. Тези басейни са на около 4,8 км югоизточно от Витлеем. Възможно е Соломон също да е построил рибни развъдници и да е отглеждал различни видове риба (Песн. 7:4).

7. Слуги и прислужници. Ще е необходима голяма свита от слуги и работници да поддържа обширните проекти на Соломон. Савската царица била изумена от броя на служителите в предприятията на Соломон (1 Царе 10:5). Несъмнено той държал нееврейски роби (1 Царе 9:21; 2 Лет. 8:8), както и голям брой еврейски слуги в по-лека форма на робство (вижте Изх. 21:2, 20; Втор. 15:12, 15).

Слуги, родени в моя дом. Буквално „деца от дома ми се родиха“. Те бяха в допълнение към онези, които той „получи“ или придоби по друг начин. Робите, които бяха купени или пленени, също имаха деца. Относно броя на слугите на Соломон вижте 3 Царе 4:21–27; 10:25, 26.

Едър и дребен добитък. Или „стада и овце“ (RSV). Огромният размер на стадата и чердите на Соломон е очевиден от броя на жертвите, принесени при освещаването на Храма (1 Царе 8:63). В допълнение към принесените жертви, щеше да е необходим голям запас от месо за армията от слуги и роби на служба при царя (вижте 1 Царе 4:22, 23; 1 Лет. 27:29–31).

8. Сребро и злато. Относно богатството на Соломон в благородни метали и в златни и сребърни прибори вижте 3 Царе 9:28; 10:14–27; 2 Летописи 1:15; 9:20–27. Данъкът, изискван от Езекия от асирийския цар, е бил платен частично от царската хазна (4 Царе 18:14–16). Езекия също така е показал съкровището си от богатства на представителите на вавилонския монарх (4 Царе 20:13).

Особено съкровище. Буквално „притежания“. Това вероятно е препратка към данъците и данъците от различни видове, които Соломон е начислявал. Думата, преведена като „особено съкровище“, е прилагана от Бог и към Неговия народ (Изм. 19:5; Пс. 135:4; вж. Втор. 7:6; 14:2; 26:18; Мал. 3:17, „моите скъпоценности“).

На провинциите. Определителният член вероятно предполага, че тази фраза трябва да гласи „и техните провинции“. Ако е така, тя се отнася до данък, наложен на подчинените владетели и техните народи (вижте 1 Царе 4:21, 24; 10:15).

Аз си намерих. Буквално „Направих за себе си“. Тук глаголът може да се разбира като „придобит“, „назначен“ или „установен“. В Бит. 12:5 е преведено като „получен“.

Певци. Соломон сигурно е правил доста забавления, включително приемането посетители от много страни. Това би изисквало голям корпус от професионални артисти (виж 2 Царе 19:35; Амос 6:5).

Музикални инструменти. Евр. *шида* *уешидот*, обикновено се смята, че означава „много наложници“, буквално „наложница и наложници“. *Шид* е с несигурен произход, но вероятно от глагола „огравям“, по отношение на отнемането на жените на победен народ. Отново, може да е от глагол, еквивалентен на арабския „овлажнявам“, от който евреите са извели дума, означаваща женската гърда. LXX предполага „виночерпци, мъже и жени“. Може би Соломон казва: „Придобих си... насладите на човешките синове, жена [буквално „гърда“] и съпруги [буквално „гърди“], което, разбира се, Соломон е направил. Според това обяснение *шида* *уешидот* би било сравнимо с *рахам* *рахаматаим*, „една или две девойки“, буквално „една или две утробы“.

(Съдии 5:30).

И то от всякакъв вид. Тези думи са предоставени от преводачите.

9. И така, аз бях велик. С нескрито задоволство Соломон размишлява върху величието на неговото царуване – в същия дух, в който Навуходоносор се хвалеше със славата си: „Не е ли това велик Вавилон, който построих за дом на царството с мощта на Моята сила и за слава на Моето величие?“ (Дан. 4:30). Тук Соломон посочва с гордост и задоволство факта, че е превъзхождал всички свои предшественици, дори баща си, по богатство и мъдрост.

Моята мъдрост остана. Буквално „мъдростта ми беше до мен“. Това може да се тълкува като означава, че мъдростта му е била до него в смисъл, че му е помагала да придобие всичките си притежания или че го е предпазвала от прекаляване с каквито и да било угаждания (вижте на стих 3). Еврейските коментатори предлагат и двете идеи. В разгара на безумието Соломон се смятал за мъдър, както пиян човек се смята за трезвен.

10. Желан. Евр. *ша'ал*, което буквално означава „молеше“, „поискал“. Популярното еврейско име *Ша'ул*, „Саул“, буквално „поискал“, произлиза от този корен (вижте 1 Царе 9:2).

Тук Соломон напуска, че е стигал до крайности, че е имало малко, ако изобщо имало нещо, с което да не е експериментирал (вижте 1 Йоан 2:15–17).

Радост ... радваше се. Евр. *šimchah* ... *šameach*, като съществителното име произлиза от глагола. И двете думи могат да се отнасят до практически всеки вид приятна емоция, независимо дали е в религиозно преживяване, в законно удоволствие, в труд или в разпуснатост и разврат. Соломон със сигурност има предвид не по-малко от това, че е вкусил от плодовете на всичко, което е изучавал и предприемал.

Дял. Тоест „дял“ или „награда“, независимо дали става дума за плячка, плячка, храна, имот или начин на живот. В Пс. 50:18 е преведено като „съучастник“, отнасящо се до общуване с „прелюбодейци“. Соломон очевидно има предвид начина си на живот, стремежа си към щастие.

11. Погледнах. Буквално „обърнах се към“, за да обърна особено внимание. Еврейската дума означава много повече от „да погледна небрежно“. Съществителното от този корен, което означава „лице“, съдържа идеята да се изправиш срещу нещо, за да го вземеш предвид. Освен това, на иврит, емфатичното местоимение се използва така, сякаш Соломон е казал: „Аз лично направих равностойка“.

Духовно раздразнение. Банкети, празненства, музика, чувствено удоволствие – те не осигуряват трайно удовлетворение. Според Йоан 4:24, буквално „Бог е дух“, не „Дух“ в смисъл, че е един дух сред многото, а дух по същество, абсолютно. И човек трябва да се обърне към Бога чрез собствения си човешки дух. Само в такъв съюз човек може да намери съвършено удовлетворение и задоволство. Всички удоволствия на света са били намирани от Соломон за просто „вятър“, „дъх“ или „гонене на вятъра“ (вижте на гл. 1:14).

Печалба. Вижте гл. 1:3. „Печалба“ е важна дума във философията на Еклесиаст, където се среща десет пъти. Не се среща никъде другаде в Стария завет. Соломон е проверявал всяко преживяване, всяко начинание, всяко удоволствие, на което се е отдавал, от гледна точка на „печалбата“, която ще се извлече от него. Буквалното значение на еврейския корен на думата, преведена по този начин, е „излишък“ или „баланс“. Предполага се, че вероятно е дума, използвана в еврейските търговски отношения.

Под слънцето. Този израз се появява 29 пъти в Еклесиаст, по отношение на сфера на човешката дейност. Подобни изрази се срещат в различни езици.

12. Обърнах се. Вижте стих 11. Соломон беше преживял и взел предвид материални радости на живота. Сега той започва изследване на мъдростта и глупостта от практическа гледна точка.

За какво? Буквалният превод на това изречение би гласил: „За какво е човекът, който ще дойде след царя?“ Смисълът вероятно е, че царят пита каква би била ползата за по-нисш човек от него да се стреми да извършва различните експерименти, които е предприел. Той беше цар, разполагащ с всички ресурси; дори повече, беше по-мъдър от обикновените хора.

Вече е направено. По-маловажният човек, идващ „след царя“, едва ли би могъл да се надява да направи повече от това, което Соломон вече е постигнал. Соломон беше доказал празнотата и безсмислието на удоволствията на този свят и следователно въпросът можеше да се счита за решен.

13. Видях. Местоимението е емфатично. Този, който се съмняваше, който не можеше да бъде доволен без лично да проучи всеки въпрос, сега „видя“.

Мъдростта превъзхожда глупостта. Буквално „има полза от мъдростта повече от глупостта“. Соломон се беше убедил, че истинската мъдрост си заслужава.

Светлината превъзхожда тъмнината. Буквално, „ползата на светлината над тъмнината“. В това Фигурното говорно значение на светлината означава духовно и умствено развитие, докато умствената и морална поквара и упадък са сравнени с тъмнина. Апостол Павел използва същата метафора в Еф. 5:8; 1 Сол. 5:5. Пътищата на правдата са сравнени със светлина (Пс. 37:6; 119:105; Ис. 51:4); пътищата на нечестията са изобразени като тъмнина (Йов 37:19; Притчи 4:19). Апостол Йоан представя Исус Христос като небесната светлина, светеща в тъмнината на този свят (Йоан 1:4, 5).

14. Очи. Очите на мъдрия човек са там, където Бог ги е предназначил – в позиция да гледат право напред и по този начин да избягват спъване. Сравнете думите на Исус в Йоан 11:9. За друго духовно приложение вижте Ефесяни 1:18.

Глупакът. Мъдрият човек вижда накъде отива и поема по най-прекия път; глупакът лута пипкайки в несигурност и се спъва. Подобна идея, под друга метафора, е дадена в Притчи 17:24: „Очите на глупака са към краищата на земята.“

Аз самият. Емфатично; буквално „аз дори аз“, което предполага, че Соломон е смятал за задължително да хвали мъдростта.

Едно събитие се случва. Буквално „случва се едно събитие“ (виж Пс. 49:10; 90:3–5).

В крайна сметка, и мъдрецът, и глупакът биват застигнати от смъртта.

15. Така се случва. И мъдрецът, и глупакът умират. На пръв поглед изглежда, че няма разлика.

Тогава по-мъдър ли бях? Каква полза тогава има от една трудоемка програма за учене, „изгаряща до полунощ“? Човек, който полага усилен усилия в живота, за да се справи с неговите проблеми и да ги реши, е също толкова мъртъв, когато умре, колкото и простакът, който просто е съществувал.

И това е суета. Амбицията и усилията за напредък в живота следователно са безполезни, просто мимолетно вдишване – така разсъждавал Соломон. В действителност няма отговор на живота и всичките му проблеми, освен от Бога. Само когато човек расте в божествена мъдрост и подрежда живота си в хармония с Божията воля, той намира истинския край на съществуването (виж Матей 6:33).

16. Няма спомен. И глупакът, и мъдрият бързо биват забравени от събратята си.

Това твърдение е вярно, разбира се, що се отнася до този свят, но човек, който урежда живота си в съответствие с божествената мъдрост, има вечен спомен (Пс. 112:6; Прит. 10:7) и може да се радва с увереност, защото името му е написано на небесата (Лука 10:20; Фил. 4:3).

Забравени. Светът забравя, но Бог помни (вижте Малахия 3:16, 17; Йоан 14:1–3).

И как. Последната част на стих 16 вероятно е била предназначена да гласи: „Как умира мъдрият човек като глупака!“ В иврит, както и в английския език, наречието „как“ може да се използва както като възклицание, така и като въпрос.

17. Мразен. Еврейската дума не показва толкова чувство на омраза или враждебност, колкото отвращение, отвращение, умора или антипатия. Основното значение на думата е „грозота“ или „деформация“, било то във физически смисъл, било в нрав или нрав. Същият глагол се появява в Малахия 1:3, където Бог казва, че е „мразил“ Исав. Бог погледна Исав с разочарование и отвращение, а не с „омраза“ в обичайния смисъл на думата. Въпреки че Бог мрази греха, Той обича грешника. В последната част на Екл. 2:17 Соломон пояснява значението си: „Делата, които се вършат под слънцето, са ми тежки.“ Всичко, което Соломон се опита, беше толкова далеч от това да му осигури удовлетворението, на което се беше надявал, че самата мисъл за тези неща само увеличи недоволството му.

Тежко ми е. Буквално „зло ми е“ (вж. Йов 3:24–26; 7:14–16).

Раздразнение на духа. Или „хранене с вятър“ (виж Осия 12:1; виж върху Екл. 1:14; 2:11).

18. Целият ми труд. Соломон намираше за мъчителна мисълта, че всички големи сгради, които беше издигнал, а другите проекти, които беше осъществил, щяха да останат за удоволствие на друг човек (вижте на стих 19).

19. Кой знае? Соломон често използва глагола „да знае“, за да изрази съмнение.

Тук той е разстроен, защото не знае дали онези, които наследят неговите дела, ще ги оценят и ще бъдат достойни за тях. Те могат да продължат трудовете му или да ги отхвърлят

тях. Влудяващото е, че той има малък контрол над въпроса. Някои свързват безпокойството на Соломон с загрижеността му за Ровоам като негов наследник.

Управление. Тази дума на еврейски означава пълна власт над хора или неща. Много мъчителна е мисълта, че плодовете на труда на цял живот могат да бъдат пропилены от наследник (виж Йов 27:16, 17; Пс. 39:6; Притчи 23:5; Исая 65:22; Лука 12:20).

20. Обърнах се. По-добре е „обърнах се“, тоест да отида в различна или обратна посока. Това предполага пълна промяна във възгледа на Соломон и евентуално в дейността му, като резултат от преглед на делото му на живота.

Да се откажа. Соломон неохотно се примирява с фактите, такива каквито ги е открил. (вижте 1 Царе 27:1; Йов 6:26).

21. Справедливост. Думата, преведена тук като „справедливост“, която не се среща в никоя друга книга на Библията, произлиза от корен, означаващ „подходящ“, „подходящ“, „правилен“ и следователно може да се преведе като „способност“, „естествена способност“. Съответно, мисълта на Соломон е, че дори да има човек, който е проявил всяка способност и е постигнал изключителен успех, той все пак трябва да остави плодовете на труда си на някой, който не е участвал в изграждането им и следователно няма да може да ги оцени.

Оставям. Буквално „давам“, в смисъл на „предавам“.

Дял. Тоест, неговото наследство – дял от земя, имущество или плячка.

22. Какво има човек? Какъв траен резултат или плод, на който да се наслаждава? Очакваният отговор е: Нищо. Печалбата не изглежда съизмерима с вложения труд.

23. Дни. За разлика от „нощ“. Работните часове са били изпълнени с дейност, а „нощта“ с буден размисъл върху грижите на деня. Изглежда Соломон не е осъзнал напълно благословиите от дисциплината на труда, скръбта и разочарованието (виж Йов 35:10; срв. Рим. 8:35; 2 Кор. 12:9; Евр. 12:11; Откр. 3:19).

24. Яжте и пийте. Тук Соломон формулира своето заключение, основано на експериментите му с живота. Крайната печалба, според него, е нулева; следователно защо да не ядем, пием и да се наслаждаваме на нещата, които животът може да предложи.

Накарай душата му да се наслаждава на доброто. Буквално „покажи на душата му доброто“. Думата „душа“ тук се отнася до нечий желания или апетити (виж Притчи 10:3; 13:25; 27:7; виж върху Бит. 2:7; 9:5; Втор. 6:5). Твърдението може да се отнася до действителното наслаждаване на плодовете на труда му, а също и до удовлетворението, което идва от изпълнението на нечий планове и ангажменти.

Божията ръка. Божията воля е човекът не само да се наслаждава на плодовете на труда си, но и да намира удоволствие в изпълнението на задачите си. Този израз също така подсказва признанието на Соломон за всеобхватната сила на Бог и за добрия край, който Той е предвидил за Своите земни деца, въпреки страданията и разочарованията.

25. Побързайте. По-добре „кой ще изпита повече от мен?“ Соломон може би говори за делото на живота си и за способността си да оцени плодовете му повече от друг. Или пък Бог може да е говорещият (вижте стих 24). В стих 25 тълкуването на стиха би било: „Кой ще яде и кой ще има опит без Него?“

Повече от. По-точното тълкуване вероятно би било „отделно от Него“, тоест от Бога. Тогава смисълът би бил, че единствено Бог е Този, който стои зад живота на всички хора и че нищо не може да се случи отделно от Него.

26. Защото Бог дава. „Защото“ координира стих 26 със стих 25; и двата от своя страна трябва да бъдат свързани със стих 24. Соломон изповядва всемогъщата сила на Бог и всеобщия надзор; Бог не изоставя човека.

Грешникът. Престъпникът, този, който отхвърля и се съпротивлява на Божията воля; буквално „този, който пропуска целта“.

Да се събере. Грешникът прекарва живота си в труд, който не му дава достъп до вечен царство. Всичко, което той трупа, е само за този живот. Той се труди да събира богатства; трупа ги, но без вечен край (виж Матей 13:12; 25:28; Лука 12:20).

Добър пред Бога. Идеята, че плодове на труда на нечестивите могат да бъдат дадени на Праведният се намира в Йов 27:16, 17; Притчи 13:22; 28:8.

Духовно мъчение. Вижте гл. 1:14. Акцентът тук е върху фундаменталния факт, че Бог разполага както пожелае.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

4-12, 17, 18, изд. 153

4-18PK 76

26 ML 213

ГЛАВА 3

1 Поради необходимата промяна на времената, към човешкия труд се добавя суета. 11 Има превъзходство в Божиите дела. 16 А що се отнася до човека, там Бог ще съди делата му, а тук той ще бъде като животно.

1. Време. Буквално „определено време“, от корен, означаващ „да определя“, „да постановявам“. Следователно, време не е просто удобно време, а предопределено време. Бог е определил определени сезони за различните природни явления (вж. Плач 3:37; вж. Яков 4:15).

Време. От често срещана еврейска дума за „време“, често означаваща началото на период от време.

Цел. От еврейска дума, чийто корен означава „да се наслаждавам“, „да се наслаждавам“. Следователно съществителното име основно означава „това, в което човек намира удоволствие“, призвание или хоби. Същото това съществително е преведено като „удоволствие“ в Исая 58:3, 13; Мал. 1:10 и „наслада“ в Пс. 1:2; 16:3.

2. Да се родиш. Някои считат глаголната форма за деятелна и я превеждат като „време за раждане“. Повечето учени обаче твърдят, че глаголет трябва да се разбира като непреходен и затова предпочитат превода „да се родиш“.

Да умреш. Раждането и смъртта са, естествено, двете най-важни събития в живота на човек. Човек няма контрол върху времето на влизането си в света и при обикновени обстоятелства има малък контрол върху времето на излизането си от него.

Да засадя. Този израз съответства на предходния, като „да засадя“ е еквивалентът на „да донеса“ и „да изкореня“, на „да умра“. Единият се отнася до човешкия живот, а вторият - до растителния живот.

Да изкореня. Буквално „да изкореня“. Идва време, когато дори най-хубавите овощни дървета трябва да бъдат отсечени.

3. Да убиеш. Коментаторите не са единодушни дали Соломон тук говори за война или за други обстоятелства. Възможно е той да говори за екзекуцията на престъпници и за мерките за защита на застрашените общности. Или може би мисли за ранено домашно животно и факта, че степента на нараняване трябва да определи дали е по-милостиво да се избави съществото от страданието му или да се опита да се „излекува“.

Да се съборят. Има време, когато сградите трябва да бъдат разрушени и на тяхно място да се построят по-удобни. В продължение на хилядолетия това е бил често срещан навик в

Близкия изток да използва руините на една цивилизация като строителни материали за новата.

Тук Соломон може би говори за собствените си големи строителни проекти.

4. Да плачеш. Понякога е добре да позволиш на натрупаните емоции да се изразят. Израел плака горчиво в изгнание (Пс. 137:1). Също така ще дойде ден, когато Божият народ ще се смее (Пс. 52:1–6).

Да скърбя. Думата, преведена като „скърбя“, е технически термин, използван за шумното, публично оплаквания и изрази на скръб, на които са се отдавали източните народи (виж 2 Царе 3:31; Йеремиа 4:8; 9:17–22; 49:3).

Да танцуваш. В древността танците са били важна част от религиозните и празнични церемонии, особено на Изток (виж 2 Царе 6:14, 16; 1 Лет. 15:29; срв. Мат. 11:17; виж върху Изх. 15:20; 32:19).

5. Да се изхвърлят камъни. Вероятно тук се има предвид почистването на полетата на камъни, които възпрепятстват обработването на земя, а след това ги използват за изграждане на демаркационни стени като граници и подпорни стени за ниви и лозя (виж Исая 5:2, 5).

Да прегърна. Може би евфемизъм за брачните отношения между съпруг и съпруга (виж Притчи 5:20) или може би фигуративен израз за безделие (виж Екл. 4:5, където „безумният сгъва ръцете си“).

6. Да получа. Буквално „да търся“, общоприетият еврейски термин за търсене или търсене.

Да загубя. Може би е по-добре „да се откажа от това, че е изгубен“, което би уравнило израза „да търся“. Тук може да се има предвид изгубеният член на стадото или яхтата. Настоячивото търсене може да доведе до неприятни реакции от съседните семейства или да се окаже безполезно.

Да отхвърля. Сравнете следните примери за този израз: 4 Царе 7:15; Притчи 11:24, 25; Йона 1:5; Матей 16:25; Деяния 27:18, 19, 38.

7. Да разкъсам. Сравнете Бит. 37:29; 2 Царе 1:11; 3 Царе 11:11; 2 Лет. 23:13; Йов 1:20; 2:12.

Да пазим мълчание. Има обстоятелства, при които „мълчанието е злато“ (виж Лев. 10:3).

8. Да обичаш. Сравнете думите на Христос в Матей 5:43, 44.

За война. Може би една илюстрация на истинността на това твърдение е, че битката на великия ден Господен, която тепърва предстои (Откр. 16:15–17), ще бъде последвана от вечен мир (Откр. 21; 22).

9. Каква полза? Вижте гл. 1:3. Въпросът на Соломон предполага отрицателен отговор. Защо човек трябва да се труди да подобри положението си в живота, когато е спъван на всяка крачка? Той трябва да научи, че Този, Който поставя изпитания по житейския път, е любящ Баща, дисциплиниращ Своите земни деца за тяхното вечно добро (вижте Евр. 12:11; Откр. 3:19–21).

10. Трудности. Вижте гл. 1:13. Строгата житейска дисциплина, необходима за търсещия безсмъртие (вижте Рим. 2:6, 7), е изцяло под ръката на всемогъщия, любящ Отец. И все пак човекът е свободен да избира свой собствен начин на живот, да развива свой собствен характер и да решава собствената си вечна съдба. Практическите трудности на живота могат да бъдат преодоляни успешно само под Божието ръководство.

11. Красиво. Сравнете разказа в Битие 1:31 за Божието дело в сътворението. Не само Всичко беше „добро“, но и красиво, естетически приятно; не само перфектно за практическа употреба, но и прекрасно в своята привлекателност за окото и вкуса. Това важеше не само за някои неща, но и за „всичко“.

Също. Тази дума подсказва допълнителен момент, който авторът не би искал читателят да пренебрегне.

Зададен. Буквално „даден“. Това значение трябва да се подчертае, тъй като подсказва Божията доброта в задоволяването на човешките нужди.

Светът. Евр. 'olam, от корен, означаващ „да скрия“. Следователно 'Olam означава това, което е неясно. За по-нататъшно обсъждане на значението на 'olam вижте Изх. 12:14; 21:6. Преводът на 'olam като „свят“ е най-необичаен; по-често се появява като „вечност“, „траен“, „непрекъснатост“. Дълбоко в човека е вкоренена грижата за бъдещето. Това осъзнаване на безкрайността във времето и пространството поражда недоволство от преходния характер на нещата от този живот. Вижте стих 14.

В сърцето си. Тоест, в мислите си. Божият замисъл е човекът да осъзнае, че настоящият, материален свят не представлява сбора на неговото съществуване. Той е свързан с два свята – физически с този свят, но умствено, емоционално и психологически с вечния свят. Дори със съзнанието си, помрачено от греха, човек сякаш смътно осъзнава, че трябва да продължи да живее отвъд тесните рамки на този неудовлетворителен живот.

Никой човек не може да разбере. Неподпомогнатият човешки интелект не може да проникне в тънкостите на Божиите сътворени чудеса или тайните на вечността, които Бог не е сметнал за уместно да разкрие. Този факт сам по себе си би трябвало да накара хората да търсят по-тясно единение с Бога на цялото творение.

12. Тях. Тоест, „синовете човешки“.

13. Вижте също стих 11.

Яж и пий. Аскетичният живот противоречи на Божията воля за човека. Това беше волята на Създател, че човек се наслаждава, с мярка, на хубавите неща, предоставени за неговите нужди и щастие.

14. Завинаги. От същата еврейска дума, преведена като „свят“ в стих 11 (вижте на стих 11). Тук Соломон потвърждава ефективната неизменност на божествената воля, действаща в човешките дела (виж Пс. 33:11; Ис. 46:10).

Хората трябва да се боят. Не от празен страх (виж Втор. 4:10; 6:5), а от благоговейно страхопочитание, основано на просветлено разбиране на божествените качества (Пс. 40:3; 64:9) и действието на божествената воля в човешките дела (виж Ис. 45:18; Мал. 3:6; срв. Откр. 15:3, 4).

15. Това, което е било. Този стих представя словесна картина на пълнотата и трайност на Божиите дела. В известен смисъл при Него няма минало и няма бъдеще; вечността е винаги настояща (виж Откр. 1:8).

Бог изисква. Буквално „Бог търси“.

Това, което е минало. Буквално „преследваният“, от radaph, „да преследва“, „да гони“, „да преследва“. Преведено е като „преследвам“ в Исус Навин 8:16 и „преследвам“ в Йер. 29:18. Идеята тук може да е, че всички неща в миналото са открити пред Бога, сякаш са настоящи; Той проектира мисленето Си в миналото толкова лесно, колкото мисли от гледна точка на настоящето или бъдещето. Ако това е значението, „преследваният“ би се отнасяло до циклите от минали епохи, персонафицирани сякаш се преследват един друг.

16. Мястото на съда. Или „мястото на справедливостта“, тоест мястото, посветено на правораздаването. Подкупите и корупцията доведоха до възкачване на нечестие в самите съдилища, свещени за правораздаването.

Беззаконие. От една и съща еврейска дума, преведена като „нечестие“. И в двата случая Думата „нечестие“ е за предпочитане. С думата „праведност“ Соломон обозначава личността на съдията, който би трябвало да е възплъщение или олицетворение на правото.

занимание. Така първият израз показва мястото, а вторият - човека, който е на власт на това място.

17. Бог ще съди. Еврейският глагол „съдя“, използван по отношение на Бог, изразява идеята, че Той е не само този, който ще действа като арбитър, за да решава делата на праведните и нечестивите, но и този, който изпълнява наказанието.

Всяка цел. Вижте стих 1. Същата еврейска дума е преведена като „удоволствие“ в Екл. 5:4; 12:1; Ис. 44:28; 46:10; Мал. 1:10 и „приятен“ в Мал. 3:12.
Работа. Вижте гл. 1:14.

18. Имуществото. Сравнете „редът [начинът]“ (Пс. 110:4). По-добър превод на цялата фраза тук би бил просто „относно човешките синове“.

Манифестирам. Буквално „очиствам“, „избирам“, „изпитвам“, „доказвам“. В Исаия 52:11 глаголет е преведен като „бъдете чисти“, в Дан. 11:35 – „очиствам“, в Дан. 12:10 – „ще бъдат пречистени“. По този начин Соломон изразява желанието Бог да изпитва хората като дисциплинарна мярка, за да ги очисти и пречисти (виж Йов 5:17; 23:10; виж върху Екл. 3:19).

За да видят. Има надежда за човека, който осъзнава греховното и нечисто състояние на своето.

Зверове. Обикновено се превежда като „говеда“. Произлиза от корена „да бъдеш ням“ и е свързано с арабска дума, означаваща „да бъдеш възпрепятстван в речта“, „да бъдеш с вързан език“.

19. Случва се. Три пъти в този стих имаме тази английска дума. Във всеки от три пъти срещането ѝ в стих 19. Тази дума е от еврейски термин, означаващ „случайност“, „съдба“, „късмет“. Произлиза от глагола „срещна“, „срещна“, „сполучи се“. В Рут 2:3 съществителната форма на думата е дадена като „щаст“, в 1 Царе 6:9 като „случайност“, в 1 Царе 20:26 като „нещо се е случило“ и в Екл. 9:2, 3 като „събитие“.

Смърт. Това неразгадаемо явление, смъртта, е участта на всички живи същества, независимо дали човек или звяр. Псалмистът казва, че „човек, пребиваващ в почит, не трае; той е подобен на зверовете, които погиват“ (Пс. 49:12). По въпроса за това дали е подвластен на смъртта, човекът по никакъв начин не е по-висш от зверовете.

Дъх. Евр. ruach. Когато дъхът на живота си тръгне, живото същество умира, независимо дали е човек или животно (виж на стих 21).

Няма превъзходство. Всички живи същества са еднакви по това, че със спирането на дишането съществото умира; физическите последици от смъртта са едни и същи. Външният вид не предполага превъзходство за човека. Но чрез вяра във Вдъхновеното Слово ние вярваме, че Бог ще изкупи човека от властта на гроба (1 Кор. 15:51–58).

20. Едно място. Това е гробът (виж Йов 7:9, 10).

Прах. Виж Битие 2:7; 3:19; Дан. 12:2.

21. Кой знае? RSV гласи: „Кой знае дали духът на човека се издига нагоре?“ Без божествена мъдрост никой „не знае“. Съдбата на тялото е известна – то се връща в прахта чрез процес на разпад – но човешката мъдрост не може да установи какво се случва с „духа“ или „дъха“, освен че то „ще се върне при Бога“ (вижте на гл. 12:7).

Дух. Евр. ruach, „дъх“, както е преведено в стих 19. Жизненият принцип не принадлежи към физическия свят, царството на плътта, защото е от Бога и се връща при Него (гл.

12:7). В стих 21 ruach е преведено като „дух“. Обърнете внимание, че и човекът, и животното имат ruach и

че ruachът на човека е „едно“ с този на животното. Тогава, ако ruachът, или „духът“,

както човекът става безплатно съзнателно същество при смъртта, така и поривът на зверовете също трябва да го направи.

Но Библията никъде не загатва, че при смъртта един безплатен, съзнателен „дух“ продължава да живее; и никой християнин не твърди това за животните. В стих 21 Соломон недоверчиво

пита кой знае – кой може да докаже – че духът на човека се издига, докато този на животното слиза. Соломон не знае нищо за подобно нещо и се съмнява, че някой друг знае. Ако е така, нека го докаже. Важно е да се прави разлика между употребата на думата „руах“ за обозначаване на буквалното дишане (виж Йов 9:18; 19:17) и нейната фигуративна употреба, обозначаваща жизнения принцип (виж Бит. 6:17; 7:22), както тук. Фигуративната употреба на думата „руах“ в значението на „живот“ е подобна на фигуративната употреба на „кръв“ (виж Бит. 4:10; 9:4).

22. Радвайте се на собствените му дела. Тоест, намирайте удовлетворение и удовлетворение в това, което той животът може да предложи. Това е нормалният възглед на човека, който няма вяра, здраво основана на вечните неща.

Какво ще бъде? Това, което се крие отвъд гроба, е извън обсега на човешкото познание. По подобен начин е отвъд човешките сили да се върне мъртъв човек от гроба. Само Бог може да го направи (виж 1 Сол. 4:14–18). Днес има християни, които, подобно на садукееите от древността, нямат вяра в бъдещо възкресение. Но Бог е Бог на живите (виж Мат. 22:23–32) и „синовете Божи“ (1 Йоан 3:1, 2) ще живеят отново. Животът отвъд гроба е направен сигурен чрез Исус Христос (1 Кор. 15:16–22; 2 Тим. 1:10).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

11 Изд. 198, 248

12 мл 166

14 DA 769; Ed 50; PP 754

ГЛАВА 4

1 Суетата се умножава у човеците от потисничество, 4 от завист, 5 от безделие, 7 от алчност, 9 чрез самота, 13 чрез своеволие.

1. Върнах се и размислих. Еврейски израз, еквивалентен на „размислих отново“ или „отново видях“ (RSV).

Потисничество. Евр. „ашуким“, от корен, означаващ „потискам“, „онеправдавам“, „изнудвам“. Свързана е с арабска дума, означаваща „грубост“ или „несправедливост“. Тук Соломон говори за неща, които са били участта на бедните и слабите през цялата история (виж Йов 35:9; Амос 3:9; вж. 1 Царе 12:4).

Сълзи. Сълзите на угнетените трогват сърцето на Бога (Пс. 39:12; 56:9; Ис. 38:5). За разлика от това, сълзите на лицемера са обидни за Него (Малахия 2:13).

Утешител. От глагола „утешавам“, „утешавам“. Сърцата на хората в тежка мъка копнеят за думи на утеха от някой, който разбира, и мъката им се задълбочава, когато няма кой да ги утеши (виж Пс. 69:20; Плач 1:2).

Сила. Еврейската дума се използва за физическа сила, като например тази на Самсон (Съдии 16:5, 6, 15), но също и в по-широкия смисъл на способност и ефикасност във всяка посока (Пр. 1:2). 24:5). Тук е изобразено безмилостното отношение на по-силните мъже към слабите и беззащитните.

2. Похвалих. Или „Поздравих“.

Повече от живите. Сравнете Йов 3:13 и думите на Христос по отношение на Юда (Мат. 26:24). При определени лоши условия и от определени гледни точки може да е по-добре да си мъртъв, отколкото да продължиш да живееш. Именно от тази гледна точка пише Соломон. То

представлява настроение, породено от неравенствата и злините, произтичащи от хиляди години грях. Днес повече от всякога мъжете и жените усещат безсмислието на живота.

3. По-добре. Песимизмът, който е от дявола, се преодолява най-добре с вяра в Бога и твърдо доверие. в Спасителя (Матей 11:28). Сравнете спокойното доверие на Павел (Римляни 5:1).

4. Труди. Буквално „безпокойство“, „труд“, „труд“.

Всяка правилна работа. Буквално „цялата умение на работата“. Изразът може да означава и „успешна работа“ или „печеливша работа“.

Завиждат. Съперничеството поражда завист и огорчение, когато конкуренцията стане ожесточена. Принципът, изложен тук, се отнася за условията на труд, бизнес съперничеството и международните проблеми, както и за личните отношения.

Раздразнение на духа. Или „гонене на вятъра“ (RSV), фигуративен израз, който описва безсмислието на светския успех като гаранция за щастие.

5. Сгъва ръцете си. Буквално „прегръщаният ръцете си“, еврейски израз за безделие (виж Притчи 6:10; 24:33).

Яде собствената си плът. Еврейските коментатори използват думата „месо“ вместо „плът“ и така внушават картината на безчувствен човек, седнал да се храни, загрижен изключително за удоволствията на живота. Те цитират Изх. 16:8 и Ис. 22:13 в подкрепа на това тълкуване. Вероятно по-разумно обяснение на този израз е, че мързеливият глупак е доведен до крайна бедност, а семейството му – с него.

6. Шепата с тишина. Буквално „пълнеж на шепата с тишина“. Еврейската дума показва сгънатата шепата. Без съмнение „тишина“ тук се отнася до душевен мир. Думата се появява в гл. 6:5 като „покой“, което означава благополучие, и в гл. 9:17 като „тишина“, което означава кротост (виж Ис. 30:15).

Пълен с труд. Интензивна дейност, нервно бързане в стремежа да се свършат множество неща всеки ден, за да се пожъне максимална награда. Пълноценният и щастлив живот не зависи от изобилието от нещата в този живот.

7. Видях суета. Соломон разказва за разглеждането на друго явление в живота – алчността.

8. Сам. Картината е за самотен човек, сам и без приятели или близки сътрудници. Той няма нито роднини, нито наследник, който да го наследи или да продължи труда му.

Нито дете, нито брат. Жалка картина на самотата, с малък стимул да насърчавате човек в неговите начинания. Да се трудиш, за да се грижиш за близките си, е благородна и удовлетворяваща задача. Отговорността за близките е ефективно средство за развитие на характера. Без такива стимули човек става егоцентричен и изворите на доброжелателността в него пресъхват.

Край. Или „прекръстване“, от корена на глагола „отрязвам“. Този самотен човек, без отговорност за другите, въпреки това продължава да работи и да трупа с ревност, достоен за по-похвални цели.

Доволен от богатство. Колкото повече трупа, толкова повече жадува. Придобиването на богатство се е превърнало в негова мания (виж Притчи 27:20). Малко мъже са доволни от съдбата си.

Лиши душата ми. Тоест, „отричам се от себе си“ (вижте Пс. 16:10 за тази употреба на думата нефеш). Този алчен човек никога не се е питал защо работи толкова непрестанно. Той е бил заслепен от желание и затова се е посветил на натрупването на богатство, но без да намира удовлетворение. Християнска добродетел е да бъдеш трудолюбив, но напълно доволен под Божията воля.

ръка (Рим. 12:11; Еф. 4:28; 1 Тим. 6:8; Евр. 13:5). Леността не е похвална за християнина (Пр. 12:24; Екл. 10:18).

Тежък труд. По-добре „лошо начинание“ или „нешастна задача“.

9. Двама са по-добри. Двама работници, ангажирани в съвместни усилия, често могат да печелят повече от два пъти повече от заплатата на един човек. Думата, преведена като „награда“, е общоприетият еврейски термин за заплата. Използва се за слуги (Бит. 30:28, 32, 33), за войници (Ез. 29:18, 19) и за наемане на животни (Зах. 8:10).

10. Падане. Еврейският глагол може да се прилага за физическо падане, за смърт, за попадане под властта на друг или за провал в нечий начинания. Последното значение е за предпочитане тук, тъй като се отнася до лоши обстоятелства, които могат да сполетят някого, и до неговия партньор, който идва да го спаси. Условието за пътуване в древността обикновено са били изпълнени с опасности поради лоши условия и разбойници. Двама са можели безопасно да предприемат пътуване, където единият може да се провали. Сътрудничеството е безценно, а изолацията често е опасна. Сравнете изпращането на учениците (Лука 10:1). Другарството и взаимната радост в добре изпълнено начинание са благословии, които си заслужават (Деяния 13:2; 14:27).

11. Двама лежат заедно. Стих 10 говори за помощ и подкрепа в трудности; това е утеха. Тук Соломон мисли за жегата на деня, последвана от студа на нощта, и за бедността на обикновения човек, чието единствено спално бельо често се е състояло от горната му дреха (виж Изх. 22:26, 27).

12. Ако някой надделее. Тук се подчертава благословията на помощта и защитата. Същата истина е изразено в нашия афоризъм „в единството има сила“.

Тройно сгънат шнур. Поотделно, три парчета шнур могат лесно да се скъсат, но когато усукани в едно въже, те не могат да бъдат скъсани толкова лесно.

Някои коментатори са стигнали до неоправдани крайности в тълкуването на този стих, твърдят, че виждат тук алюзия към Троицата. Те цитират събития като любовта и другарството между Лазар и двете му сестри, Мария и Марта, и избора на Христос на трима ученици, които да Го придружат в Гетсиманската градина. Подобни фантастични екзегези трябва да се избягват.

13. Дете. Може би за предпочитане „младеж“ или „млад мъж“. Тази еврейска дума се използва за Йосиф на седемнадесетгодишна възраст (Бит. 37:30) и на „млади мъже“ на много места (1 Царе 12:8, 10, 14; 2 Лет. 10:8, 10, 14).

И глупаво. По-добре „но глупаво“.

Предупреден. Така преведената дума произлиза от корена „съветвам“, „просветлявам“, „съветвам“, „предупреждавам“. В напреднала възраст царят станал твърдоглав и непоколебим в своите пътища. В упоритостта си той отхвърлил всички съвети и по този начин се превърнал в опасност за себе си, за народа си и за царството си.

14. Извън затвора. Буквално „от дома на затворниците“; може би преносно, от сред неблагоприятни обстоятелства. Смисълът е, че един млад мъж може да преодолее трудностите, с които се сблъсква, и ако е мъдър и усвоим, да постигне успех в живота. Той дори може да достигне най-високата позиция в страната (вижте 1 Царе 11:26–28).

Беден. Неразумен цар, който не се интересува от благополучието на поданиците си, може да бъде свален от власт, да понесе големи трудности и евентуално да загуби живота си.

15. Замислих се. Преходен израз.

Второто дете. Този стих може да се отнася до ентузиазма, съпътстващ възкачването на новия владетел, който заема мястото на свален от власт.

16. Без край. Продължение на описанието на ентузиазма на тълпите, споменато в стих.

15. Това се потвърждава от еврейския текст на следния израз, който е по-добре да се разбира като „дори всички, над които той беше владетел“.

Пред тях. Буквално „всички, пред които беше той“, което означава „над които владееше“. В еврейския език „вървеше пред тях“ се говори в смисъл на лидерство (1 Царе 18:16; 2 Летописи 1:10).

Не да му се радваме. Публичното признание днес може да се превърне в публично осъждане утре. Йосиф в Египет илюстрира непостоянството на светското отношение (Изх. 1:8).

ГЛАВА 5

1 Суети в богослужението, 8 в роптането против потисничеството, 9 и в богатството. 18 Радостта в богатството е дар от Бога.

1. Пази крака си. В еврейските Библии, в LXX и във Вулгата това е стих 17 от гл. 4. „Пази крака си“ е еквивалентно на разговорния израз „Внимавай как стъпваш“ и е използвано тук в преносен смисъл, в хармония с мисълта от Битие 17:1 и Пс. 119:101.

Божият дом. Древната скиния е била наричана „домът на Йехова“ (1 Царе 1:7; 2 Царе 12:20). Същото название е използвано по-късно и за Храма в Йерусалим (виж 3 Царе 3:1).

Жертва на глупаците. „Глупаците“, за които тук се говори, че „вършат зло“, когато влизат в „дома Божий“, като не пазят „ногите си“ и не са „готови да слушат“. Те не осъзнават Този, в чието присъствие стоят (ст. 2), мислите им са върху земните неща и в резултат на това думите им често са прибързани, необмислени и многобройни. Тези, които посещават църква, толкова несъзнаващи присъствието на Бог, че мислят и разговарят по обикновени теми, тук са класифицирани от мъдреца като „глупаци“. Тяхното поклонение е просто форма.

Те вършат зло. Невежи по отношение на Божиите духовни изисквания, те не успяват да Му се поклонят искрено и разумно (вижте Йоан 4:24). Те грешат в самоналоженото си невежество и в резултат на това тяхното поклонение и техните дарове – безразсъдно предлагани – са неприемливи за Бога.

2. Прибързан. Или „прибързан“, както е преведена същата дума в гл. 7:9 и 8:3. Прибързан, Необмислените, прибързани думи, независимо дали в разговор, молба или молитва, са опасни. Езикът, подобно на коня, се нуждае от внимателен контрол. Обърнете внимание на съвета на Христос относно молитвата (Матей 6:7).

Пред Бога. Към Бога трябва да се обръщаме с благоговейно страхопочитание (вижте 1 Царе 8:43). Бог не може да се подходи така, както бихме подхождали към човек.

Думите са малко. Сравнете молбата на жреците на Ваал (3 Царе 18:26). Бог не е невеж по отношение на нашите нужди. Излишъкът от думи, описващи дребните подробности за нашите изисквания, е ненужен (Матей 6:7, 8; вж. Лука 18:9–14).

3. Сън. Евр. халом, дума, използвана за целия набор от сънища, включително сънищата както на истинските, така и на лъжепророците. Тук може да се има предвид обърканото състояние на ума на светския човек, обзет от множество грижи, но не изпитващ мир в Бога.

Е известно. Тези думи не са на еврейски език и е най-добре да се пропуснат. Значението е, че както сънищата свидетелстват за преумора и нервно напрежение, така и излишъкът от думи бележи като глупак този, който ги изрича.

4. Обещай се на Бога. Вижте Втор. 23:21. Вижте също Пс. 50:14; Прит. 20:25.

Няма удоволствие в глупаците. Обърнете внимание, че думите „той има“ са добавени. Еврейският текст буквално гласи: „Няма удоволствие в глупаците“. С други думи, казва Соломон, нито Бог, нито

Човек се наслаждава на човек, който безразсъдно обещава много, но изпълнява малко.

Сравнете историята за Анания и Сапфира в Деяния 5:1–10.

5. Не обет. Някой може да бъде подтикнат да обещае дар за Божието дело заради някаква получена забележителна благословия. Такова обещание трябва да бъде изпълнено.

6. Плътта към греха. Първото изречение на стих 6 гласи буквално: „Не позволявай на устата си да „да донесеш грях върху плътта си.“ Неизпълнението на обет е грях на бездействие.

Ангелът. В LXX и сирийския превод се чете „Бог“. Предполага се, че думата „Ангел“ понякога може да е бил използван, когато се е отнасял до Бог, от желание да се избегне употребата на свято име. Известно е, че юдаизмът е разработил различни изрази като синоними на божественото име.

Бог да се гневи. Относно това, че Бог е „гневен“, вижте Съдии 2:20; 4 Царе 13:3; 17:11.

Защо човек трябва ненужно да си навлича Божието неодобрение?

Бой се от Бога. Благочестивият страх трябва да бъде водещата сила в живота (виж Екл. 7:18; 8:12; 12:13; Авак. 2:20); виж върху Втор. 4:10; 6:2).

8. Потисничество. Експлоатацията от корумпирани чиновници не е необичайна. Политически схемите рядко се оказват полезни за бедните. Самият Соломон е бил виновен за потискането на бедните, за да осъществи собствените си грандиозни планове (1 Царе 12:4).

Провинция. Преведено от арамейска дума, означаваща „провинция“ на империя (виж Естир 1:1; Дан. 8:2).

Не се чудете. Тоест, не се изненадвайте, че съществува потисничество, нито се безпокойте за факт. Това е напълно очаквано.

По-висок. Вероятно става дума за различните рангове на длъжностни лица в ориенталска правителствена система, като всеки от тях е длъжен да проверява и докладва за мъжете под него. Бог обаче наблюдава дори най-висшите от тях (виж Пс. 33:13–15; Пс. 50:21; Соф. 1:12).

9. Ползата от земята. Значението на еврейския стих 9 е неясно. Може би по-ясен превод на първата част на стиха би бил: „Има печалба от земята в замяна на целия [честен труд]“.

Царят. Цар Озия се занимавал усилено със земеделие (2 Лет. 26:10). Владетелят Живеещият в земеделска страна често е близък до своя народ, защото се среща с поданиците си без никакви прегради между него и тях от алчни чиновници.

10. Обича среброто. Животът, посветен на натрупването на богатство, рядко се задоволява с натрупаното. Соломон може би има предвид тълпите от дребни и висши чиновници в едно ориенталско правителство, всеки от които е нетърпелив да свие собствено гнездо.

Увеличение. Колкото и да се увеличат притежанията му, той ги смята за недостатъчни. и пожелава още.

11. Те се умножават. На еврейски език гласи: „Умножиха се онези, които го ядат.“ С нарастването на богатството човек разширява своето заведение. Той е призован да забавлява пищно. Васалите, слугите и прислужниците се множат, а роднините настояват за финансова помощ.

Каква полза? Или „каква полза?“ Няма място за богатство извън този живот.

Натрупването, инвестирането и защитата на богатство може да е причина за голяма тревожност и да доведе до нервен срив. Богатствата на този свят не предоставят паспорт за безсмъртие.

Гледка. Богатият човек най-накрая осъзнава, че не може да вземе богатството си със себе си смърт (Йов 1:21; Лука 12:19, 20). Той не бива да се гордее прекомерно със способността си да

да трупа пари; нито да ги хвали, а по-скоро да ги използва за Божия слава (1 Тим. 6:10, 17–19).

12. Трудещ се човек. Обозначава конкретно земеделец, обработващ земята. Така преведената дума обаче се използва и за слуги като цяло, също и за тези, които служат на Бога. Един ден физически труд е отлична подготовка за нощ на освежаващ сън.

Не го оставяйте да спи. Отговорността да се грижиш за богатството често се оказва обезпокоителна и лишава човека от почивка до степен да причини влошаване на здравето и нервен срив.

13. Тежко зло. Тоест, тежка несправедливост.

Запазено богатство. Тази грешка се състои в трупането на богатство, вместо то да се използва. С притежанието на средства идва и задължението те да се използват за общото благо (виж Матей 19:20, 21). Сравнете съвета на Павел (1 Тим. 6:9, 10).

За тяхна вреда. Липсата на сън, поради безпокойство за инвестирането и опазването на богатството, често измъчва неговите притежатели (вижте стих 12). Някои престъпни елементи ги смятат за благоприятна плячка за експлоатация. Те също се притесняват, че наследниците им може да пропилят плодовете на техния упорит труд. Но най-тежката вреда, причинена от трупането на богатство, е на характера на човек (вижте Притчи 11:24; Лука 12:16–21).

14. Зъл труд. По-добре „лошо начинание“ (RSV), т.е. лоша инвестиция или бизнес. сделка, която води до сериозна загуба. Неразумните спекулации могат да унищожат спестяванията на човек за една нощ. Постоянната грижа е от съществено значение, ако един бизнесмен иска да държи капитал и с него да печели.

Роди. „Роди“ е по-близо до еврейския. Синът тук се разглежда като бъдещ наследник на имуществото на баща си.

Нищо в ръката му. Ако местоимението „негов“ се отнася до бащата, тогава значението е, че В момента на смъртта си той установява, че няма какво да завещае на сина си. Ако „неговият“ се отнася до сина, тогава значението е, че след смъртта на бащата и уредените му дела, синът не намира нищо, останало от наследството, което е очаквал. Първото предложение е за предпочитане.

15. Гол. Сравнете изказването на Йов (Йов 1:21) и това на Давид (Пс. 49:16, 17). Тези наблюдения напомнят за Божието слово към Адам (Битие 3:19).

Няма да вземе нищо. Само духовното „богатство“, което човек е натрупал през живота си, може да бъде отнесено отвъд гроба (виж Йоан 3:36; вж. Откр. 22:14). Характерът е единственото съкровище, което може да вземе със себе си от този свят в следващия (COL 3:2). Съответно, християнинът ще търси начини да вложи богатствата си в небето (виж Лука 12:33, 34).

16. И това също. Във всички векове хората са били измъчвани от привидната безсмисленост на живота. Какъв е смисълът, пита авторът, да се работи усилено цял живот, само за да се загуби плодовете на труда при смъртта?

Каква печалба? Разбира се, никаква е подразбиращият се отговор.

Труди се за вятъра. Тук е символ на пълна суета (виж Йов 15:2; Притчи 11:29). Вятърът е нематериален, неуловим и не може да бъде уловен и задържан. Такива са и богатствата на този свят.

17. Яде в тъмнина. Метафора, описваща факта, че човекът, който живее изключително за натрупване на материално богатство, никога не осъзнава удовлетворението, което се надява да постигне чрез това. Сравнете гледната точка на някой, чиято надежда е във вечните неща (Михей 7:8), който понася материалните неудобства на настоящето, с погледа върху нещата, които сега вижда само с очите на вярата (Евр. 11:27).

Много скръб. За останалата част от стиха RSV следва LXX: „в много мъка, болест и негодувание“. Това е допълнителен анализ на преживяването на човека, който „яде в тъмнина“.

18. Видях. В стихове 12–17 Соломон ясно излага безумието на натрупването на богатство само заради него. Сега, от собствения си опит, той отбелязва, че богатството е ценно само когато се използва, когато допринася за нуждите и радостите на живота.

Красив. Тоест, „подходящ“ или „подходящ“.

Което Бог му дава. Истинското щастие и душевното спокойствие идват чрез правилните отношения с Бога, чрез осъзнаването, че Неговата ръка е над всичко за добро (виж Рим. 8:28). Следователно спокойното приемане на собствената съдба е пътът към удовлетворение и щастие. Това беше съветът на Павел (1 Тим. 6:7, 8).

19. Яж. Тук се използва преносно в смисъл на влагане на „богатство и имущество“ в работа, а не трупайки ги (виж стих 13).

Божият дар. Способността да придобиваме богатство идва от Бога (Второзаконие 8:18; Яков 1:16, 17). Всички способности, които притежаваме, са дарове от Бога. Всичко, което сме придобили благодарение на тези способности, трябва да бъде причина за благодарност към Бога.

20. Не много се помни. Човекът, който се противопоставя на живот на сътрудничество с Бога, не се сблъсква с преживяване, за което Бог да няма решение (Матей 6:34). Бъдещето му е сигурно и животът му може да бъде спокоен.

Бог отговаря. Глаголният корен, преведен тук като „отговаря“, също има значението „да свидетелствам за [нещо]“.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

4 ЗТ 411; 4Т 476

4, 5 4Т 472

4–65Т 284

6 4Т 471

8 Изд. 144; П.К. 68, 78

9 Ед 219

10 МХ 210

18 МЛ 142

ГЛАВА 6

1 Суетата на богатството без полза. 3 На децата, 6 и старостта без богатство. 9 Суетата на виждане и скитащи желания. 11 Краят на суетите.

1. Често срещано сред хората. Буквално „това зависи много от хората“. Соломон заявява това, на което е бил свидетел лично.

2. Бог е дал. Създателят и Господ на вселената е Бог. Каквото и да има от Доброто в света трябва да се припише на Него.

Богатство, имущество и почит. Давид признал Бога за източник на тези благословии (1 Лет. 29:12). „Почитта“, за която се говори тук, е материалната слава и великолепието, каквито Бог е дал на Соломон (1 Царе 3:13; 2 Лет. 1:11, 12).

Душа. Тоест, самият човек (виж гл. 2:24; 4:8).

Ям. Тук е използвано преносно в смисъл на „наслаждавам се“, „наслаждавам се“, както в Исаия 3:10; Йеремиа 15:16.

Чужденец. Буквално „човек, чужденец“. Същата дума се превежда като „чужденец“ (Втор. 14:21) и „чужденец“ (Втор. 15:3). Тук се набляга на факта, че това

Нешастиният човек няма да има свой наследник, който да продължи делото му и да увековечи името му. Сравнете преживяването на Авраам (Битие 15:2).

Болест. Същата дума е преведена като „скръб“ в Исая 53:3, 4; Йеремиа 6:7; 10:19.

3. Сто деца. Думата, преведена като „деца“, не се среща в еврейския текст, но очевидно трябва да се разбира. Да има много синове беше благочестивата надежда на всеки евреин, който гледаше на децата си като на богата благословия, получена от Господа (Бит. 24:60; Пс. 127:3–5). Даденото число е кръгла цифра, използвана като еквивалент на „много“ (Бит. 26:12; 2 Царе 24:3; Притчи 17:10). Но сравнете размера на семейството на Ровоам (2 Лет. 11:21) с този на Ахав (4 Царе 10:1).

Години са много. Преждевременната смърт се е смятала за проклятие, точно както дълголетието е било... считан за желана благословия (Исх. 20:12; Втор. 11:9, 21; вж. Пс. 90:10).

Без погребение. Това представлява предполагаемата кулминация на цялото зло, което може да сполети човек. Да не бъдеш погребан правилно се е смятало за изключително безчестие. Сравнете заплахата на Давид към Голиат (1 Царе 17:46) и преживяването на Йоаким (Ер. 22:18, 19). Подобно на езичниците около тях, евреите отдавали голямо значение на погребението с почит (виж Исая 14:19, 20; Йеремиа 16:4, 5).

Преждевременно раждане. Мъртвородено дете, което никога не е живяло (виж Йов 3:16; Пс. 58:8). Въпреки че мъртвороденото дете не се наслаждава на нито едно от удоволствията на живота, то също така не страда от житейските болки и разочарования.

4. Той. По-скоро „то“, мъртвороденото дете, а не богатият човек.

С суета. Значението е, че мъртвороденото дете идва на света, за да не цел.

Тъмнина. Мъртвороденото дете бива незабавно погребвано, без погребални обреди, без церемония, която да му отдаде почит, да го запази в памет. То остава безименно, незаписано. Едно дете може евентуално да постигне слава, почит и известност, но мъртвороденото дете никога не излиза от тишината и мрака на смъртта.

5. Не е видно слънцето. Фигура на речта, в която слънцето представлява всички преживявания и удоволствия на живота (виж Йов 3:16; Пс. 58:8).

Повече почивка. Почивката е ориенталски идеал, който е намерил израз в такива понятия като нирвана, идеалното бъдещо състояние на будистката религия, и индуисткото желание за повторно поглъщане във великия Атман. Преживяването на мъртвородено тук цинично се разглежда като по-желателно от превратностите, които съставляват нормална част от човешкото съществуване.

6. Хиляда години два пъти. Или две хиляди години. Ако богат човек живее два пъти по-дълго от Матусал (виж Бит. 5:27), но получава малко или никакво истинско удоволствие от живота, дълголетието би му било от малка полза. Без здраве и щастие, самата продължителност на живота е от малка полза.

Не видях нищо добро. По-добре е да не се родиш, отколкото да пропуснеш върховното благо, което Бог желае. всяко от Неговите земни деца. Животът доказва стойност само ако това върховно благо е осъществено.

Едно място. Древно еврейско вярване е гласяло, че всички хора, добри или лоши, отиват на едно място – гроба (Екл. 3:20; вижте Притчи 15:11). Гробът приема всички, които умират. Мъртвороденото дете, казва Соломон, трябва да бъде поздравено, защото пристига в шеола, без да премине през живот на скърби, болести и разочарования.

7. Уста. Символ на отдаване на сетивни удоволствия (Пс. 128:2; Прит. 16:26; Екл. 2:24; 3:13).

Апетит. Евр. нефеш. Същата дума се появява в стих 3 като „душа“ и в стих 9 като „желание“.

Тук се има предвид по-чувствената страна на съществуването на човек (виж Йов 12:11; Притчи 16:26; Исаия 29:8). Мъдрецът отбелязва, че цял живот се прекарва в труд, за да се задоволят изискванията на един постоянно възискателен апетит, но без да се постигне върховното благо.

8. Какво има мъдрият? Буквално „Какво предимство има мъдрият?“ Евр. друг, оставено непреведено от KJV, означава „превъзходство“, „предимство“, „печалба“. Подобно на глупака, мъдрият човек се труди, за да задоволи желанията на апетита.

Какво има бедният? Тук несъмнено се има предвид друг контраст, подобен на този в първото изречение – „Какво предимство има бедният, който знае как да ходи пред живите, от глупака, който не знае?“ Бедният човек в своята бедност и неблагоприятни обстоятелства се е научил как да извлече най-доброто от това, което има. Глупакът, мислейки само за своите желания и апетити, постоянно се тревожи и се стреми към повече, отколкото притежава. И все пак бедният човек и глупакът си приличат по това, че никой от двамата не е в състояние да получи всичко, което би искал да има.

9. Зрение на очите. По-добре е да се задоволяваш с това, което е под ръка, отколкото да бъдеш винаги копнее за това, което не е. Очите на безумния са към краищата на земята.

Скитане. Силното желание за това, което е извън обсега на човек. Това „скитане на желанието“ често води до насилствени престъпления.

10. Вече е посочено. Друг начин за изразяване на гледната точка, изразена в гл. 1:9— „Няма нищо ново под слънцето.“

Това е човек. Никой човек не е повече от човек, независимо кой е той. Еврейската дума, използвана тук за „човек“, е „адам“, която описва човешкото същество като взето от пръстта, „адама“ (вижте върху Бит. 1:26; Числа 24:3). Най-великите от хората са просто смъртни, предопределени да се върнат в пръстта (Екл. 12:7).

Съревнувай се с него. Вероятно с Бога, в хармония с Исаия 45:9; Римляни 9:20 (виж Йов 33:12). Еврейските коментатори предпочитат превода „по-могъщ от него“, като местоимението се отнася до смъртта. Преводът от KJV е за предпочитане.

11. Неща. За предпочитане „думи“, основното значение на еврейската дума, преведена по този начин. Хората са склонни да говорят и да се оплакват, но изобилието от думи не подобрява никоя ситуация. По-полезно е човек да се научи да се доверява на своя Създател (Исаия 45:11–18; Деяния 17:24–31).

С какво човек е по-добър? Буквално „каква полза за човека?“ Многото думи и празни разсъждения допринасят малко за решаването на житейските проблеми.

12. Кое е добро. Тоест, нещата в живота, за които си струва да се живее. Доколкото човек Ако сам не може да открие крайното благо на живота, той трябва да осъзнае безсмислието на оплакването и спора с Бога. Зададеният тук въпрос предвижда отрицателен отговор.

Сянка. Човекът е сравнен с преминаваща сянка, тук за кратък миг и след това изчезнал (виж 1 Лет. 29:15; Йов 8:9; Пс. 102:11; 144:4; вж. Яков 4:14).

Какво ще бъде. Човек не може да разкрие бъдещето. Животът му е само миг между две вечности. Нещата във времето са преходни; невидимите неща са вечни и са в Божията ръка (вижте 2 Кор. 4:17, 18).

ГЛАВА 7

1 Лекарства срещу суетата са добро име, 2 унижение, 7 търпение, 11 мъдрост. 23

Трудността на мъдростта.

1. Добро име. Сравнете Притчи 22:1. Добрата репутация, основана на характера, е безценно притежание.

„Който ми открадне доброто име, ограбва ме от това, което не го обогатява, а ме прави наистина беден.“

Една от най-съкровениите награди, които ще бъдат дадени на спасените, е „новото име“ обещано на всички, които победят света (Откр. 2:17).

Скъпоценно миро. Думата, преведена като „скъпоценно“, е същата дума, която е преведена като „добро“ – „добро име“. Думата, преведена като „миро“, е дадена като „елей“ в Бит. 28:18; 35:14; Изх. 25:6; 29:2 и т.н.; и отново като „мехлем“ в Прит. 27:9, 16; Екл. 9:8; 10:1 (виж Песен 1:3). Парфюмното масло е било високо ценено в Ориента, където не е имало фин сапун (виж Рут 3:3; 2 Царе 12:20). В еврейския език има сходство в звученето между думите „име“, шем, и „елей“ или „парфюм“, шемени.

Денят на смъртта. Паралелният характер на второто изречение с първото е ясен, когато се осъзнае, че човекът, който живее почтено и постига добра репутация, не трябва да се страхува от смъртта. При раждането си животът му е бил пред очите и той не е знаел нищо за неговите капани, разочарования, скърби и поражения. Кораб отплава и напуска пристанището, без да има представа за опасностите, които могат да го срещнат по време на пътуването. При влизане в пристанището в края на безопасно океанско пътуване, корабът е посрещнат с радост.

Раждането на човек. Буквално „денят на раждането му“. Раждането на човек е началото на кратки „седемдесет и десет години“ (Пс. 90:9, 10), но смъртта може да бъде прелюдия към вечността в новата земя (Лука 20:36; 1 Кор. 15:51–55), към покой (Откр. 14:13), към върховно удовлетворение (Откр. 7:16) и към вечната слава в контраст с настоящите страдания (2 Кор. 4:17).

2. Жалоба. Периодът на жалоба сред евреите бил седем дни (Бит. 50:10), с опечалени, които да утешават скърбящите (Марк 5:38; Йоан 11:19, 31).

Празненства. Сватбените празненства също продължили седем дни (Бит. 29:27) и, подобно на времето на траур, били споделяни от други (Рим. 12:15; вж. Гал. 6:2).

Всички мъже. Буквално „всеки човек“. Отрезвяваща мисъл е за един мъж да има предвид, че ще дойде денят, в който той трябва да срещне своя Създател. През целия си живот той няма да забрави да се подготви за този тържествен момент на срещата със своя Създател.

3. Скръб. Лекомислието не укрепва характера. Има една гръцка максима, която гласи: „Да страдаш е да се учиш“ (виж Евр. 2:10; 12:1–11).

Сърцето. Скръбта често е прикрита благословия, която омекотява сърцето. Огънят на страданието пречиства мотивите и създава способността да бъдем съпричастни към другите.

4. Мъдрецът. Умът на мъдрите се обръща към отрезвяващите неща от живота и се научава да цени неговите морални и духовни уроци. Глупакът, от друга страна, е привлечен от по-леката страна на живота и търси удовлетворение в забавленията, без да мисли много за отвъдния живот.

5. Укорът. Стих 5 развива още повече мисълта от стих 4. „Укорът“ на Йехова е защитата на Своя народ.

Песен на глупаците. Включително, без съмнение, неприличните и неназидателни песни на местата за забавление (виж Амос 6:5), но отнасящи се до вида съвет, който човек би очаквал от глупаците.

6. Працене. В Ориента често липсва добро гориво и в резултат на това листата изсъхват. и клонките се събират внимателно за употреба в готвенето на храна и отоплението на домове. Тръни,

Клонките и сухите стърнища горят бързо и със значителен шум, но не дават постоянната топлина, необходима за готвене на храна или за отопление на стая (виж Пс. 58:9; 118:12; вж. Ис. 9:18).

Смехът. Смехът на глупака е лесен за възбуждане, шумен е и е безсмислен (виж Йов 20:5). Някои разбират, че това се отнася до аплодисментите на глупака, които са безценни, защото нямат смисъл в тях или отговорност зад тях.

7. Потисничество. Същата еврейска дума е преведена като „изнудване“ в Езек. 22:12. Тя се отнася до тиранично използване на възможностите и способностите за измама на другите, за да се обогати човек.

Луд. Тоест, деморализиран. Ако мъдрият човек изпадне в греховния навик на потисничество и изнудване, той ще се деморализира и със сигурност ще бъде презиран от другите.

Дар. Тоест, подкуп. Преценката на човек се изкривява и прави неефективна от приемането на подкупи (виж Изх. 23:8; Втор. 16:19; Притчи 15:27). „Сърцето“ е символ на разбирането, а също и на нечия морална природа (Осия 4:11).

8. Нещо. Така преведената еврейска дума по-често означава „дума“ или „забележка“. Рядко се случва човек да види предварително крайното влияние, което една дума или забележка може да окаже. Търпелив духом. Коренът на думата, преведена като „търпелив“, означава „да бъдеш дълъг“. По този начин Човекът, който „търпелив духом“, буквално означава „дълготърпелив“. За разлика от него, изразът „бърз духом“ (Притчи 14:29) се среща и в Новия завет, където „търпелив“ (Евр. 6:15) и „бъдете и вие дълготърпеливи“ (Яков 5:8) буквално означават „дълготърпелив“.

Горд духом. Буквално „висок“ или „възвишен духом“ (виж Пс. 138:6; Ис. 5:15; 10:33; вж. Йер. 13:1–15).

9. Прибързан. Или „разтревожен“, „смутен“, „смутен“. Емоциите на човек трябва да се държат под контрол (вижте Яков 1:19).

Гняв. Вижте Еф. 4:26, 31; Тит 1:7.

Почива. Думите и действията, произтичащи от гняв, често причиняват големи щети, изключително трудно се забравят и често се държат против извършителя им в продължение на много години (виж Притчи 14:33).

10. Минали дни. Човек с недисциплиниран дух често чувства, че настоящето е по-трудно от миналото и в резултат на това става раздразнителен и сприхав. Лесно е и за възрастните хора да заемат такова отношение, забравяйки проблемите на отминалите дни и може би за собствените си недостатъци. В пустинята израилтяните обикновено поглеждали назад към предишния си живот в Египет. Йов проявявал подобна слабост (Йов 29:2).

Сравнете отношението на старците, описано в Ездра 3:12 и Агей 2:3, а също и на псалмиста (Пс. 77:5–9).

11. Мъдростта е добро. Някои приемат това като най-добрия вид наследство; други пък, че наследството, с мъдрост, която да го използва по най-добрия начин, е двойна благословия.

12. Защита. Или „защита“. Първата част на стиха буквално гласи: „В сянката е мъдростта, в сянката е среброто.“ Както мъдростта, така и парите осигуряват подслон и помощ, макар и не от един и същи вид. Богатият човек, който е и мъдър, по този начин има двоен подслон.

„Сянка“ е често срещан символ, използван за убежище от опасност (Пс. 17:8; 91:1; Ис. 32:2).

Богатството понякога може да спаси живот (Пр. 13:8), а мъдростта може да избави град (Екл. 9:15).

Богатството не може да купи вечно спасение (Пс. 49:6, 7) или да даде истински душевен мир (Лука 12:15).

Истинската мъдрост може да доведе човека до правилни отношения с Бога (Пс. 111:10; вж. Йов 28:28). Яков 3:17 представя вдъхновяваща словесна картина на истинската мъдрост.

Превъзходство на знанието. Думата, преведена като „превъзходство“, е използвана 12 пъти в това книга. „Предимство“ е за предпочитане тук, по отношение на превъзходството на знанието над парите.

Дава живот. По-добре, „запазва жив“. Мъдростта може да спаси живота на човек във време на опасност, докато богатството може да бъде причина за смъртта на богат човек. Мъдростта може да предпази човек от прекомерния апетит, който скъсява живота; богатството прави възможно прекомерното отдаване на апетита и по този начин може да бъде средство, което води човек до лошо здраве и в крайна сметка до смърт. Но тук се внушава нещо повече от просто физически живот.

Мъдростта в най-висшия смисъл води до практикуване на истинско благочестие (Пр. 3:13–18; 8:35). Именно в сферата на духа се осъществява истинското запазване на живота, водещо до безсмъртие (Йоан 5:21; 6:63).

13. Помислете. Буквално „вижте“.

Божие дело. Тоест, пътят, по който Провидението ни води през живота (виж Йов 9:12; 11:10; 12:14).

Криво. Вероятно е препратка към различните преживявания на живота, неговите страдания, мъки, изпитания и страдания. Авраам е имал своя „кръст“ за носене (Бит. 15:2, 3), както и Анна (1 Царе 1:5, 6) и Павел (2 Кор. 12:7). Човек трябва да разпознава Божията ръка над всичко и да действа с вяра (Рим. 11:36; 2 Кор. 4:18; Евр. 2:10), като никога не поставя под въпрос Божията мъдрост или доброта (Йов 9:12; 11:10; 12:14).

14. Бъдете радостни. Буквално „бъдете в добро“. Когато нещата са добре с някого, той трябва да бъде щастливи и благодарни. Сравнете преживяванията на Божия народ в дните на Естир (Естир 8:16, 17).

В ден на несгоди помислете. Буквално „В ден на зло, вижте“. Дори и нещата да... не върви както бихме искали, не е нужно да се оплакваме и да се тревожим. Грях е да се съмняваме в Бог и да се отчайваме.

Поставил. Буквално „направил“. Бог привежда нещата в правилен баланс. Просперитетът е отговор на несгодите. Не е добре човек да живее напълно свободен от грижи и изпитания (виж Йов 1:21; 2:10). Човек трябва да обмисля замислено ежедневните събития в живота (Притчи 4:26).

Истинското щастие не се състои в притежаването на материални неща (Лука 12:15; вж. Мат. 6:33, 34).

Нищо след него. Човек не може да предвиди бъдещето си, нито може напълно да контролира обстоятелствата, в които може да бъде замесен. Следователно, привилегия на човека е да се довери на Бога и да се подчини на Неговата воля, уверен, че в Неговите ръце всичко ще съдейства за добро (Рим. 8:28; срв. Бит. 42:36).

15. Всички неща. Буквално „цялото“.

Моята суета. Тоест, моите мимолетни дни (виж гл. 1:2).

Погибел. Евреите обикновено вярвали, че Бог ще благослови праведния човек с дълъг живот (Исх. 20:12; Втор. 4:40; Притч. 3:1, 2, 13–16; 4:10; вж. Пс. 91:16). Новият завет представя друг аспект от живота на праведния човек на земята (Мат. 5:10–12; Йоан 17:15; 2 Тим. 3:12).

Удължава. Йов отправя същото оплакване (Йов 12:6; 21:7; вж. Пс. 37:7). Праведният Авел загинал като млад мъж, докато злият Каин доживял до дълбока старост. Това очевидно обръщане на реда на нещата е тревожило умовете на праведните мъже през цялата история. Еврейската мисъл обикновено е очаквала нечестивите да бъдат погубени рано в живота (Пс. 37:9, 10; 55:23; 58:3–9). Крайната равностойност, разбира се, ще бъде при второто пришествие на Христос (Мат. 16:27; вж. Откр. 20:12–15).

16. Праведен над много. Укор към легализма и неговата зависимост от външни форми. и изрази. Истинската религия е лична връзка със светия Бог (Лев. 19:2; Еф. 3:14) и Спасителя Исус Христос (Еф. 3:17-19).

Прекалено мъдър. Соломон е говорил за ценността на мъдростта; сега той предупреждава срещу отношение, което може да накара човек да постави под въпрос Божието ръководство. Апостол Павел дава същото напътствие (Римляни 9:20-23).

Унищожавам. Еврейската форма на глагола е възвратна, като по този начин се подчертава фактът, че Поведението определя съдбата. Фарисеят в притчата е пример за човек, който в самоправедност и човешка мъдрост погубва себе си (Лука 18:9-14).

17. Прекалено много зло. Не отхвърляй всякаква съдържаност; в крайна сметка ще стигнеш до целта. където Светият Дух вече не е способен да доведе до искрено покаяние. Пазете се да не пренебрегвате или подценявате Бога (Пс. 10:11; срв. Мал. 1:2, 6; 2:17; 3:8, 13).

Глулаво. Човекът, който съгрешава умишлено, заблуждавайки се с убеждението, че Бог игнорира това, което прави, може да стане толкова obsesed от определен начин на действие, че в духовната си слепота да започне да мисли, че изобщо няма Бог (Пс. 14:1).

Преди твоето време. Злите крайности често водят до преждевременна смърт, както е било с допотопните хора (Йов 22:16) и злите мъже от по-късните дни (Пс. 55:23; Притчи 10:27).

18. Хванете се. Предупреждение да се избягват прекомерни или прибързани действия. Умереността е добро правило в живота; крайностите обикновено са опасни.

Бои се от Бога. Способността да се премине през живота, постигайки истинските му цели, е възможна. само в страх от Господа (Неем. 5:9; Йов 28:28; Пс. 111:10; Ис. 33:6).

19. Мъдростта укрепва. Този, който е истински мъдър, постига победите си в живота чрез изпълване с мъдростта, която е отгоре. Същият еврейски глагол, преведен тук като „укрепва“, се появява и като „наделява“ или „преодолява“ (Съдии 3:10; 6:2; Пс. 9:19; вж. (Притчи 24:5).

Десет могъщи. Буквално „десет владетели“. Същата еврейска дума е преведена като „управител“ в Бит. 42:6 и „владетел“ в Екл. 10:5, както и в арамейския от Дан. 5:29.

В града. Сравнението се прави с древния селски съвет на старейшините, който е вземал решения по всички местни въпроси. Същият вид съвет е увековечен в индуисткия селски живот, където се нарича панч или „петима“, във връзка с петимата старейшини, избрани да налагат правилата на обществения живот в селото.

20. Защото няма праведен човек. По-добре казано, „защото няма праведен човек между човека“. Дори Божието дете може понякога да прави тежки грешки, както направиха Авраам и Давид, но чрез даряващата го благодат на Христос то ще постигне победа над тях (вижте 1 Йоан 3:6; 5:4).

Не съгрешава. Вижте 1 Царе 8:46; Притчи 20:9; Римляни 3:23; 1 Йоан 1:8.

21. Думи, които се изричат. Тоест, за един от друг. Да се тревожиш за това, което други смятат, че не е водещо до успех.

Проклет да те е слуга. Семейността често поражда презрение. Християнинът обаче трябва да се интересува повече от мнението на Бог, отколкото от мнението на човека (1 Кор. 4:3, 4).

22. Проклет. Буквално „да бъдеш лек“, „да бъдеш незначителен“, след това „да презираш“, „да обезславяш“. Значението тук е „да говориш пренебрежително“, „да говориш презрително“.

23. Далеч от мен. Сравни Йов 28:12-28.

24. Изключително дълбок. Сравнете Йов 11:7-9; Рим. 11:33.

25. Приложих сърцето си, за да узная. Буквално „аз, дори сърцето ми, се обърна, за да узная“. Емфатичен начин да заяви искреността си в търсенето на мъдрост.

Причината. Така преведената еврейска дума се появява като „сметка“ в стих Екл. 7:27, и „устройство“ в гл. 9:10. Женска форма на думата във 2 Лет. 26:15 е преведена като „двигатели“, а в Екл. 7:29 – като „изобретения“.

26. Жената. Вижте Притчи 7:5–23.

Банди. Думата, преведена като „банди“, се използва и другаде в думата „банди“, използвана от Далила да върже Самсон (Съдии 16:8). „Примките“, „мрежите“ и „оковите“ изобразяват напълно безскрупулната жена (виж Притчи 5:22; 22:14).

Угоден е Богу. Буквално „е добър пред Бога“.

27. Един по един. Буквално „един към един“. Сравни Йеремиа 5:1–5.

28. Хиляда. Използва се често като кръгло число (виж Изх. 20:6; 34:7; Пс. 105:8).

Тук Соломон иска да каже, че съвършеният човек е рядкост.

Жена. Соломон не казва, че няма съвършени жени, но намекава, че е имал намирал такива жени за по-редки от съвършените мъже. Неговият опит с хиляда съпруги и наложници, много от които езичници и всички несъмнено ревниви и свадливи – както обикновено се случва в такова домакинство – несъмнено е донесъл на Соломон безкрайни проблеми. За тези трудности той изглежда е обвинявал жените, а не себе си, защото е сключил множество бракове (виж Битие 3:12).

29. Изправен. От глагола „да бъде прав“, „да бъде прав“. Препратката е към моралната праведност.

Изобретения. Същата дума е преведена във 2 Лет. 26:15 като „машини“, т.е. устройства или военни машини, като например за хвърляне на камъни. Коренният глагол означава „да мислиш“, „да измисляш“, „да изобретявам“ (виж Амос 6:5). Човекът е паднал от първоначалното си състояние на морална праведност и е станал умел в измислянето на неща, които, макар и не непременно зли сами по себе си, се използват по такъв начин, че да водят хората към неморалност.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

8 5Т 50 12

Ed 126; ML 107 29 CH 108;

FE 449; ML 128; PP 49; 3Т 72; 4Т 293 ГЛАВА 8

1 Царете са много уважавани. 6 Божественото провидение трябва да се спазва. 12 То е По-добре с благочестивия в беда, отколкото с нечестивия в благоденствие. 16 Делото Божие е неизследимо.

1. Кой е като мъдрия човек? Няколко древни превода гласят: „Кой тогава е мъдър?“

Мъдрецът. Мъдростта, твърди Соломон, е превъзхождаща всички други притежания.

Кой знае? Истински мъдрият човек ще знае как да тълкува житейските преживявания.

Даниил е благороден пример за това (Дан. 5:10–29). Апостолите Павел (1 Кор. 2:15) и Йоан (1 Йоан 2:27) подчертават същата истина. Арамейската форма на думата, преведена като „тълкуване“, се среща 31 пъти в книгата на Даниил.

Лице, което сияе. Вътрешното спокойствие и мъдрост се отразяват в лицето на истински мъдрия човек (виж Йов 29:24; срв. Числа 6:25; Пс. 4:6).

Смелост. Евр. 'oz, обикновено превеждано като „сила“. Тук думата вероятно означава „твърдост“, в описание на лице, на което липсват нежност, култура и по-фини добродетели.

Променено. Божията благодат, преобразяваща сърцето, ще се отрази на лицето чрез израз на спокойна радост.

2. Съветвай се. Думите са предоставени от преводачите. Повечето древни версии Превежда се „да се спазва царската заповед“ като императив, „Спазвайте царската заповед“, което изглежда по-хармонично както с контекста, така и със структурата на изречението.

Заповед. Буквално „устата“ и следователно, преносно, на изговорени и писмени заповеди. Тази употреба е често срещана в Стария завет (Изм. 17:1; 38:21; Числа 3:39; 10:13; и др.).

Клетва пред Бога. Царят е бил смятан за помазаник на Господа, назначен от Него да управлява. „Клетвата“ се отнася до клетва за послушание към царя, произнесена в името на Бога (виж 2 Лет. 36:13; Езек. 17:13–19). Сравнете учението на Павел относно съвестта (Рим. 13:5).

3. Бърз да излезе. Буквално „Не бързай да излезеш от присъствието Му.“ Царят беше всемогъщ; следователно човек не бива прибързано да се оттегля от вяност към него, нито да изоставя службата му. Абсолютната власт на монарха често го караше да бъде диктаторски и неразумен и затова слугите му трябва да останат спокойни и самообладани.

Каквото му е угодно. Слугата на царя може да е прав, но властта на царя е върховна. Затова е мъдро да не му се противопоставяме излишно.

4. Какво правиш? Същият израз е използван по отношение на Бога в Йов 9:12; Исаия. 45:9; вж. Йов 34:18; Дан. 4:32.

5. Заповед. Вижте стих 2. Терминът тук е този, който обикновено се използва за Божиите заповеди, докато в стих 2 той е от еврейската дума за „уста“ (вижте стих 2).

Не чувствай нищо зло. Буквално „няма да познае [тоест, да изпита нищо] зло“. Разумното подчинение на закона на страната и на Божия закон е необходимо условие за мир и сигурност, както тук, така и в отвъдния живот (вижте GC 584, 585).

Време и преценка. „Сърцето“ на мъдрия човек, тоест неговият ум, разпознава правилния момент. да говори и подходящият момент да мълчи. Мъдрият човек знае и следва правилните методи и процедури. Той разпознава възможностите и се възползва от тях, когато възникнат.

6. Цел. Глаголният корен на еврейската дума, преведена по този начин, означава „да се наслаждавам“ и е използван по този начин повече от 60 пъти. Съществителното име означава „наслада“, „желание“, „удоволствие“ и се появява по този начин в над 40 случая. Значението тук е, че има точното време и процедура за всичко, което е желателно.

Нешастие. За предпочитане „зло“ или „неприятности“. Всяко начинание изисква внимателно планиране. и подходящи методи, за да не се получи спонтанен аборт и съответно да донесе проблеми, а не благословия.

7. Когато. Това е една от слабостите на човека и причина за не малка част от неговата тревожност, че не може да предскаже какво може да му се случи и кога може да се случи (виж Исаия 47:13).

8. Запазете духа си. Животът може да бъде прекъснат във всеки един момент (Йов 21:17, 18; 34:14, 15). Уволнение. Или „освобождаване“. Тъй като наемниците не можеха да си осигурят уволнение от задължения по време на бой, човек не може да избегне и смъртта, когато тя настъпи.

9. Това видях. Соломон имаше разнообразни преживявания в живота и научи много чрез наблюдение.

Нараняване. Някои хора „нараняват“ другите, други си причиняват вреда. В крайна сметка, този, който наранява ближния си, унищожава себе си.

10. Видях. Вижте Йов 21:30–32. Някои нечестиви мъже са погребани с големи почести (2 Chron. 16:13, 14; вж. Джер. 22:18, 19).

Място на светото. По-скоро „святото място“, тоест на светилището (виж Лев. 7:6). Някои мъже, необърнати и зли, посещават църква, спазват външните изисквания за църковно членство и при смъртта си получават скъпи църковни погребения. Това е било вярно за кралските особи в много случаи.

Забравени. Много древни еврейски ръкописи, заедно с множество древни версии, да се прочете „похвален“, което съответства по-добре на контекста.

Градът. Вероятно Йерусалим.

Бяха правили това. Тоест, бяха управлявали други за тяхна собствена вреда (ст. 9), бяха живели безбожен живот и се бяха радвали на „похвалата“ на своите подчинени. След смъртта имената им бяха забравени.

11. Изречение. Евр. *riḥgam*, „указ“, „указ“, от стар персийски корен. Преведено е в Естир 1:20 като „указ“; и се появява в арамейския език на Ездра и Даниил, преведено по различен начин като „отговор“, „писмо“, „слово“ и „материал“. Мисълта тук е за божествен съд.

Бързо. Същата погрешна идея, която имат нечестивите хора, че няма да им се наложи да отговарят за делата си, се появява в Пс. 10:6; 50:21 (виж Ис. 26:10; 2 Петрово 3:4).

Напълно готово. Сравнете Пс. 73:8–11 и думите на Христос относно човешкото сърце (Мат. 15:17–20).

12. Сто пъти. Грешникът често върши зло и сякаш избягва плащането на каквато и да е цена. наказание за неговите прегрешения (виж Притчи 17:10).

Продължително. „Дни“ е условна дума. Някои се чувстват негодуващи заради привидно забавяне на съда на нечестивите (Малахия 2:17). Въпреки това, в Божието време съдът ще бъде извършен (вижте Исая 3:11; Матей 16:27; Откровение 20:11–15).

Ще бъде добре. Най-накрая всичко ще бъде добре за онези, които се боят от Бога (Пс. 37:11; Ис. 3:10; Мал. 3:16).

13. Не е добре. Сравнете Йов 20:4–9; 22:15, 16.

Сянка. Вижте учението на псалмиста (Пс. 102:11; 109:23; 144:4).

14. Суета. Въпреки убеждението на Соломон, заявено в стихове 12 и 13, той все пак се чувства разстроен поради определени объркващи парадокси.

Праведни мъже. Така преведеният еврейски термин визира мъже, които практикуват праведност. Йов се сблъскал със същия проблем (Йов 9:22; вж. Екл. 9:2, 3; Езек. 21:3, 4).

Нечестиви мъже. Сравнете Йов 21:7; Пс. 73:3; Йер. 12:1. Неравенствата в настоящия живот не бива да отслабват вярата на човек в Божиите начини на действие. Във вечния свят всички грешки ще бъдат поправени.

15. Веселие. Тоест, живот за удоволствие. Това подсказва затъмнението на вярата на Соломон от материалистична гледна точка.

Яжте. Дейностите, изброени тук, сами по себе си не са лоши. Бог е дал на човека способността да яде, пие и да се наслаждава на хубавите неща, които животът предлага. Соломон обаче иска да каже, че доколкото самоконтролът и отказът от апетит очевидно не са донесли никаква награда, той някога е стигнал до заключението, че е по-добре да се живее, за да се задоволяват сетивата, да се извлече всичко възможно от материалните неща на живота.

Весел. Евр. *šamach*, „да се радвам“, „да се радвам“.

Ще пребъде. Соломон продължава описанието си на чувствата, които някога са го обзели.

16. Сърце. Тоест, „ум“.

Работа. Същата еврейска дума е преведена като „труд“ в гл. 1:13; 2:23, 26; 3:10; 4:8; 5:14 и отново като „работа“ в гл. 5:3. Соломон говори за непрестанния цикъл на изтощителен труд на човека.

Сън. Мъжете често работят дълги часове, но трудът е бил замислен като благословия (вижте върху Бит. 1:1). 3:19). Твърде често човекът в падналото си състояние не успява да използва мъдро свободното си време. Ежедневният труд на човека е дисциплинарен и изгражда характера. Но след ден на труд почивката е сладка (Пр. 3:21–24; вж. Йеремиа 31:23–26).

17. Божието дело. Тоест, вечната Божия цел и Неговите отношения с хората (виж Рим. 11:33–36; вж. Йов 11:7, 8).

Мъдър човек. Човекът има привилегиите да изучава Божиите сътворени дела и Неговото разкрито Слово; но той трябва да внимава да не бъде „мъдър в собственото си мислене“ (Притчи 26:5) и да не мисли, че е способен да проумее дълбините на божествеността (виж Йов 11:7). Правилното отношение на човека към Бога е разкрито в картината на изкупените, дадена от апостол Йоан (Откр. 15:3, 4).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

11 СН 109; CS 314; GC 286; PP 124; Те 45; ЗТ 72; 5Т 208, 523

11–13РК 78; 2Т 448

12, 13 ГК 286, 540

ГЛАВА 9

1 Както се случват нещата с доброто и злото. 4 Има необходимост от смърт за хората. 7 Утехата е целият им дял в този живот. 11 Божието провидение владее над всичко. 13 Мъдростта е по-добра от силата.

1. Всичко това. Тоест, проблемът с негодите на праведните и просперитета на нечестивите.

Замислих се. Соломон напрягаше ума си в стремежа си да реши проблема.

Праведният. Делата на човека го разкриват какъв е. По плодовете му ще се познае (Матей 7:15–20).

Ръката Божия. Неговата воля е върховна. Ръката е символ на сила и власт (Второзаконие 33:3; Исая 62:3).

Любов или омраза. Често е трудно да се разбере каква е целта на различните житейски преживявания. В по-голямата си част тези преживявания илюстрират действието на причината и следствието (вижте Галатяни 6:7). Понякога Бог може да отмени решението си, за да постигне това, което в Своята мъдрост знае, че е най-добро. Но всяко преживяване може, в Божието провидение, да се превърне във възможност за развитие на характера.

Всичко, което е пред тях. Само човешкият разум често не може да проумее превратностите на животът, естеството на Божиите планове за живота или какво предстои в бъдещето. Няколко древни превода приемат първата еврейска дума от стих 2, *hakkol*, буквално „всичкото“, като последна дума от стих 1 и я четат като *hebel*, „суета“. В еврейския съгласен текст това представлява промяна само на една буква, а *b* за *k*, които са много сходни (вижте том I, стр. 22), като всяка от тях може лесно да бъде сбъркана с другата. Съответно, такива преводи гласят: „всичко пред тях е суета“ (RSV). Вижте стих 2.

2. Всички неща. В по-голямата си част едни и същи фундаментални преживявания се случват на всички хора. Природата дава от своите щедрости на всички (Матей 5:45). Дъжд и слънце, буря и тишина сполетяват както добрите, така и злите хора (виж Йов 9:22).

Едно събитие. В Рут 2:3 същата дума е преведена като „щаст“, в 1 Царе 6:9 като „случайност“ и в 1 Царе 20:26 като „нещо се е случило“.

Праведен. Тоест, морално изправен.

Към доброто. Всички древни преводи, с изключение на Таргумите, добавят „и към злото“, което изглежда необходимо, за да се завърши паралелът.

Чистотата. Вероятно препратка към церемониалната чистота.

Този, който принася жертва. Тоест, човекът, който е педантичен в спазването на външните, ритуални изисквания на религиозния живот.

Както е и доброто. В най-широкия, най-обхванат смисъл.

Който се кълне. Вижте върху Лев. 19:12; вижте също Втор. 6:13; Пс. 63:11; Ис. 65:16.

Човек, който се страхува от клетва, дадена от закона, обикновено е такъв, който няма намерение да изпълни задължението и чиято съвест го кара да се страхува да „се закълне“ (виж Числа 5:19–22).

Сравнете също учението на Христос (Мат. 5:33–37) и това на апостол Яков (Яков 5:12).

3. Това е зло. Соломон все още не е примирен с факта, че добрите и лошите хора умират еднакво.

Пълно със зло. Всеки грях е лишен от разум и здрав разум. Не изглежда разумно мнозинството да предпочита удоволствията на този живот пред вечността на новата земя.

Отиди при мъртвите. Буквално „след него при мъртвите“ (виж Йов 30:23; Исая 14:9; 38:18; Езекиил 32:18).

4. Надежда. Тази категорична еврейска дума, преведена като „надежда“, е дадена като „увереност“ във 2 Царе 18:19 и Исая 36:4. Коренът на глагола има значението на „доверие“ (виж Пс. 25:2; 26:1; 28:7).

Живо куче. Кучето е изобразено в Библията като най-презряното от всички животни (Исх. 22:31; 1 Царе 17:43; Притчи 26:11; 2 Петрово 2:22) и е така почитано и днес в източните страни. Кучето е символ на злобно нечестивите (Пс. 22:16; 59:2, 6, 14; Ис. 56:10, 11; Откр. 22:14, 15).

Мъртъв лъв. Лъвът е представен като символ на величие и мощ (Притчи 30:30) и съответно на Бог и Христос (Откр. 5:5; вж. Осия 13:4–7).

5. Живите знаят. Те са способни да планират и да се подготвят за смъртта, която знаят, че трябва да се срещнат.

Мъртвите не знаят. Вижте Пс. 88:10–12; Пс. 115:17. Награда.

Не е препратка към вечни награди, независимо дали става дума за смърт за нечестивите (Откр. 20:11–15) или за безсмъртие за праведните (вижте Откр. 21:1–4; вж. Мат. 16:27; 1 Кор.

15:51–54). Тук Соломон говори за наслаждаване на плодовете на труда в този живот.

Паметта за тях. Тоест, паметта за тях в съзнанието на живите, а не тяхната собствена умствена способност за памет. Това е ясно от значението на думата *zeker*, „спомен“, „възпоменание“, и от употребата ѝ в Стария завет. Без изключение тя се отнася до „спомен“ за хора или събития, никога до способността за памет (Йов 18:17; Пс.

31:12; Пс. 112:6).

Забравен. Тоест „изгубен“.

6. Също така и тяхната любов. Любовта, омразата и завистта обикновено са силните, доминиращи емоции по време на живота; но след смъртта те вече не функционират.

Сега е погинал. В еврейския език този глагол е в единствено число, чрез което вниманието се насочва към всяка страст поотделно.

Дял. Когато човек е жив, той има роля, която да играе, и може да се наслаждава на наградата за труда си. Но смъртта прекратява ролята му в живота. Йов изразява същата истина (Йов 14:10–14), както и псалмистът (Пс. 30:9) и пророк Исаия (Ис. 38:10).

7. Върви си по пътя. Изживей живота по най-добрия начин, съветва Соломон; не стой безучастно, размишлявайки върху привидните неравенства и безсмислия на живота.

Яж хляба си. Хлябът и виното са използвани тук преносно за всички необходими неща и луксове на живота (виж Бит. 14:18; Втор. 33:28).

Твоите дела. Бог щедро осигурява благословиите на този живот и Неговата воля е хората да им се радват. Но идва денят, когато ще се прави разлика между праведните и нечестивите (Малахия 3:18) въз основа на това дали са използвали тези благословии за собствено удоволствие или са ги използвали, за да служат на нуждите на своите близки (Матей 25:31–46).

8. Твоите дрехи. Белите дрехи са били носени по празнични поводи и са били смятани за символ на радост и веселие. Ангели са се появявали облечени в бяло (Марк 16:5; Йоан 20:12), а Йоан е видял безсмъртните светии облечени по този начин (Откр. 6:11; 7:9; 19:8), символизиращ чистотата на техния характер и състоянието им на радост.

Мехлем. Буквално „масло“. Имало е ориенталски обичай да се нанася масло върху главата, за да се охлади. тялото и като парфюм (виж Пс. 23:5; Амос 6:6). Да не се помага главата се е смятало за знак на траур или пост (2 Царе 14:2; Мат. 6:17). Маслото се използва и като символ на най-богатите Божии благословии (Пс. 92:10; 104:15; вж. Ис. 61:3).

9. Живей радостно. Клаузата буквално гласи „виж живот с жена, която обичаш“. Бракът е бил предопределен да донесе върховна радост, а домът да бъде малко небе на земята (виж Притчи 5:18, 19; 18:22).

Твоят дял. Тоест, за един мъж да има щастлив брак. Божият замисъл беше Човек трябва да живее щастлив живот, с чиста съвест. Човек трябва да се възползва пълноценно от привилегиите и отговорностите, които животът му носи.

10. Каквото и да е. Мъдрият ще вложи сърцето си в задачите, които животът му носи, осъзнавайки, че след смъртта няма да има шанс да компенсира пропуснатите възможности в този живот (Йоан 9:4; вж. Гал. 6:10).

Гробът. Евр. she'ol, фигуративното царство на мъртвите (вижте върху 2 Царе 12:23; Притчи 1:1).

15:11). Това е единственото споменаване на шеол в Еклесиаст. Очевидно е, че Соломон е вярвал в състояние на безсъзнание в шеол (виж върху Екл. 3:19–21).

Където и да отиваш. Смъртта е участта на всички хора, защото „в Адам всички умират“ (1 Кор. 15:22; виж върху Екл. 3:19–21).

11. Бързият. За разлика от хората, Господ не зависи от човешките качества на физическа и умствена сила (1 Царе 14:6; 17:47). По подобен начин, при човека, не тези външни качества, които сякаш дават на един човек предимство пред другите, са най-важни в живота.

Време и шанс. Има подходящо време, правилен момент за определена задача. Когато човек пропусне подходящото време, усилията му ще се провалят, изцяло или частично, за да постигнат това, което биха могли да постигнат, независимо от закъснялата ревност, която влага в задачата.

12. Човек. Буквално „човекът“, като определителният член подчертава личността на всеки индивид. връзка с проблема на смъртта.

Неговото време. Вероятно става дума за смъртта (виж гл. 7:17), въпреки че може да се отнася и за някакво нещастие.

Примката. Фигура, изобразяваща внезапно бедствие (Пс. 91:3; 124:7; Притчи 1:17; 6:5; Осия 7:12).

13. Изглеждаше страхотно. Буквално „беше страхотно“, тоест, направи дълбоко впечатление.

14. Малък град. Размерът на мястото беше незначителен; следователно неговите защитници, които бяха малко, щяха да могат да съдържат нападателите само за кратко.

Велик цар. Коментаторите надълго и нашироко спекулират за кой конкретен град, ако изобщо има такъв, говори Соломон. Няма обаче никаква основа да се определи какъв град може да е имал предвид авторът или кой е бил „великият цар“. Това може да е скрит намек за някакво историческо събитие.

15. Беше намерен. Буквално „той намери“, вероятно отнасящо се до владетеля на града.

Беден мъдрец. Буквално „беден, мъдър човек“.

Избавен. Сравнете 2 Царе 20:13–22, където един град е спасен от мъдра жена.

Никой човек не си спомняше. Когато кризата отмина, избавителят беше игнориран и забравен. Сравнете преживяването на Йосиф (Битие 40:23). Публичното признание е непостоянно и ненадежно. На този беден мъдрец беше позволено да потъне отново в неизвестност.

16. Мъдростта е по-добра. Вижте гл. 7:19. Думата, преведена като „сила“, обикновено се използва за силата на воин (вижте Йер. 9:23, където е дадена като „могъщност“).

Презрян. Мъдростта на този беден човек не беше отхвърлена в смисъл на игнориране, а Самият той беше презиран и отблъснат, след като услугата му беше извършена.

Думите му. Той беше демонстрирал здрав разум; но допълнителни думи на съвет, може би нежелани, не бяха приети.

17. Тишина. Вижте Исая 30:15.

Властва сред глупците. Във време на вълнение може да се последва демагог, за голяма загуба за нацията.

18. Военни оръжия. Светът днес се нуждае от божествена мъдрост повече, отколкото от запаси от атомни и водородни бомби.

Унищожаване. Един човек може да причини голяма загуба на цял народ (Исус Навин 7:1, 4).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

3 РК 78

5 AA 289; EW 59, 87, 262; GC 546; LS 48; 1Т 39

5, 6 COL 270; DA 558; Ev 249; PP 685; 1Т 298

6 ГК 546

10 COL 346; Ed 267; FE 301, 316; GC 546; MH 153, 473; ML 131; 2Т 504; 6Т 432; 9Т 127, 129

11 AA 313; 4Т 410; 5Т 180

12 АН 331

18 РК 85; PP 118; 3Т 125

ГЛАВА 10

1 Наблюдения за мъдростта и глупостта: 16 за разврата, 18 за леността, 19 за парите. 20 Мислите на хората за царете трябва да бъдат благоговейни.

1. Мъртви мухи. Буквално „мухи на смъртта“, тоест мухи, които са на път да умрат. Ориенталските земи са особено засегнати от множество мухи и други насекоми вредители. Ако при смъртта си няколко от тях попаднат в парфюмирания лосион на парфюмериста и се разложат там, лосионът ще се развали.

Аптекарь. По-скоро „парфюмерист“, буквално „смесител“ или „съставител“.

Да излъчвам воняща миризма. Буквално „смърдя“ или „ферментирам“, „бълбукам“.

Малко глупост. Последната част на стиха гласи буквално: „По-тежко от мъдростта и честта е малко глупост.“ Само една постъпка на глупост може да съсипе добра репутация. Живот, прекаран благоразумно, може да завърши с разруха в резултат на едно-единствено глупаво дело.

2. Сърцето на мъдрия човек. Твърдението гласи буквално: „Сърцето [умът] на мъдрия човек [е] отдясно му.“ Дясната страна се смятала за страна на благоволенieto, почитта и успеха (виж Пс. 16:8, 11; 110:5; Мат. 25:31–34; виж върху Бит. 35:18; Лука 1:11).

Отляво. Лявата страна се е смятала за страна на злото и нещастieto. В някои ориенталски страни днес лявата ръка се счита за нечиста. Фигурата тук учи, че мислите и планове на неразумния човек са слаби, неосъществими, необмислени и че съответно водят до нещастие и разочарование.

3. Върви по пътя. Тоест, когато си върши работата, смесвайки се с други мъже.

Мъдростта му се изчерпва. Той проявява липса на обикновена интелигентност и здрав разум.

Той казва на всеки. Липсата му на преценка, отразена в думите и действията му, го обявява за глупак, а той от своя страна мисли, че другите са глупаци.

4. Дух. Евр. ruach, „дъх“ (виж върху Числа 5:14). Тук се отнася до нечий нрав или нагласа на ума. В Съдии 8:3 руах е преведено като „гняв“.

Не напускай мястото си. Не се отказвай от поста си. Прибързани действия, предприети в дух на Отмъщението отразява емоционална нестабилност и липса на здрав разум; освен това, човекът, който предприема подобни действия, обикновено е засегнат неблагоприятно. По-добре е да се изтърпи временното недоволство на началник.

Отстъпчивостта умиротворява. По-добре е „кротостта да отдръпне“, тоест, тя предотвратява големи прояви на гняв от страна на владетеля.

5. Грешка. Неразумният, автократичен владетел, деспотичният администратор е склонен да прави грешки в преценката. Колкото повече власт има, толкова по-разпространени са злощастните последици от тези грешки. Когато един владетел се обгради с безскрупулни фаворити, чиято единствена цел е да ласкаят, грешките му в преценката и поведението ще се умножат.

6. Достойнство. В светските дела глупостта на глупаците понякога се възвеличава като мъдрост и се води до национална катастрофа.

Ниско място. Мъже, които по рождение и положение в живота са естествени лидери, готови да служат страната си от мотиви за лоялност, често биват игнорирани и оставяни настрана.

7. Слуги на коне. По времето на Соломон само привилегированите са яздили коне. или мулета (2 Царе 18:9; 3 Царе 1:38; 2 Летописи 25:28; Естир 6:8; Йеремиа 17:25); мъже от по-ниско ранг са използвали магарета за тази цел. В ранната израилтянска история дори царе и принцове са яздили магарета или мулета (Съдии 5:10; 10:4; вж. 3 Царе 1:33).

Принцове, които вървят. Тоест, мъже от висок ранг, с които се отнасят с унижение.

8. Копае яма. Вижте Пс. 7:15; 57:6; Притчи 26:27. Твърдението може да се отнася или до някой, който крои заговор срещу правителството, или до някой, който планира пакост срещу ближния си.

Жив плет. По-добре „стена“ (виж Числа 22:24; Ездра 9:9; Исая 5:5; Езекиил 42:7; Осия 2:6; Михей 7:11).

Змия. Пукнатини в грубите стени в източните страни, построени без хоросан, предоставят отлични скривалища за същества като змии и скорпиони (вижте Амос 5:19).

9. Премахва. Еврейският глагол във формата, използвана тук, означава „да добивам“ или „да издълбавам“, тоест да изваждам дялан камък от мястото му в стената на кариерата. Значителен

Опасност е била свързана с подобна работа, извършвана с примитивни методи. В 1 Царе 5:17 думите „те донесоха“ са от същия глагол. Въз основа на Втор. 19:14 някои коментатори отнасят този израз до премахването на граничните камъни.

Цепи дърво. Вижте Второзаконие 19:5. Ето паралел с предходното твърдение за този, който добива камък. Вероятно Соломон не говори за рязане на дърва за огрев, което не е особено опасно, а за отсичане на дървета.

10. Желязо. Тоест, острието на брадва (виж 4 Царе 6:5).

Точене. Буквално „движи се бързо“, както при заточване на острието на брадвата. Така преведената еврейска дума се появява в Йер. 4:24 като „движи се леко“.

Мъдростта е полезна. Адекватната подготовка за всяко начинание води до по-добро работа, постигната с по-малко усилия. Умелата подготовка често е разликата между успеха и провала. Християнинът трябва да търси и използва най-добрите инструменти на духовното майсторство за задачата по изграждане на характера. Само усилието е недостатъчно; трябва да има знание, както и ревност (виж Рим. 10:2).

11. Без омагьосване. Или „преди да бъде омагьосано“ (RSV). Значението е, че ако Ако змията ухапе змиеукротителя, преди той да я е омагьосал, няма полза от каквато и да е способност, която той може да притежава като очаровател.

Бърборкото не е по-добро. Буквално „няма предимство за онзи, който владее езика“. Фразата „собственик на езика“, тук преведена като „бъбривец“, се отнася конкретно до укротителя на змии. Омагьосването на змии очевидно се е извършвало чрез издаване на съскащи, шепот.

12. Милостив. Тоест, приемлив за слушателите (виж Пс. 45:2; Притчи 22:11; Лука 4:22). Привлекателните думи винаги са приятни.

Да погълне себе си. Тоест, да бъде причина за собствената му гибел, за довеждането му до срам (виж Притчи 10:8, 21; 18:7; 29:9).

13. Глупост. Глупакът отваря уста и говори, без да мисли какво говори. казва и затова не изрича нищо друго освен глупост (виж Притчи 15:2; 17:12; Исая 32:6).

Край. Докато свърши да говори, глупакът е направил изявления, които са просто глупости.

14. Пълен е. Буквално „умножава се“. Той бръщолеви за всичко и всящо, без да знае темите, по които говори (вижте 1 Тим. 1:7).

Човек. Тоест, този, който слуша глупака да говори. Често е трудно да се разбере не само какво има предвид глупакът, но дори какво казва. По всяка вероятност колкото по-глупав е един човек, толкова по-склонен е да прави догматични твърдения по отношение на най-дълбоките мистерии.

15. Изморява всеки. Буквално „изморява го“, тоест, всеки отделен глупак изморява себе си.

Не знае. Глупакът е толкова прост, че ако бъде изпратен в града по работа, ще седне край пътя, забравяйки за задачата си, и ще се изгуби (виж Притчи 10:26; 26:6; Екл. 4:5). Пътят към града, вероятно, е бил ясно обозначен, така че никой освен глупак не би могъл да го пропусне (виж Исая 35:8).

16. Твоят цар. Буквално „млад мъж“. Акцентът е върху младостта, възраст, която често е белязана от липса на мисъл и здрав разум (виж Исая 3:4).

Яжте сутрин. Тези „князе“ прекарват време в веселби и разврат, което би трябвало да бъде отделено за държавни задължения (виж Исая 5:11; Йеремиа 21:12).

17. Благородници. Мъже с добър произход и възпитание, следователно, вероятно с отлично характер и поведение. Думата може да се преведе или като „свободни хора“, или като „благородници“.

Яжте навреме. В подходящото време, когато задълженията за деня са изпълнени.

За сила. Според физическата нужда, а не за задоволяване на апетита или предимно като социална дейност.

Пиянство. Самодоволството води до морален и физически упадък. Мъжете на високи позиции трябва да установят висок стандарт на поведение за себе си и като пример за другите.

18. Леност. Двойствената форма на еврейската дума подчертава интензивността. Коренът се среща и в Притчи 6:6; 10:26; 20:4; 24:30; 26:13.

Пропуска. Буквално „течове“. Плоските покриви на ориенталските къщи се нуждаят от постоянно внимание. Течащите покриви са често срещано явление (вижте Притчи 19:13; 27:15). По подобен начин, пренебрегването от страна на отговорни хора ще доведе страната до разруха.

19. Празник. Буквално „хляб“ или „храна“.

Весели. Буквално „прави живота весел“ (виж Пс. 104:15).

20. Пари. Парите ще осигурят на притежателя си почти всичко материално.

20. Не проклинай. Предупреждение за предпазливост в мислите и изразяването. Обикновено е опасно е да се правят силни изказвания за други хора, особено срещу тези, които са на власт (виж Изх. 22:28).

Птица. Пословичен израз, срещан в повечето езици и вариращ само по форма. от един към друг.

Това, което има крила. Буквално „собственикът на крила“.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 5, 6 бр. 85

16 GC 165; PK 323

16, 17 Те 53

17 АН 261; СН 118, 577; Ed 206; МН 295; МЛ 82; 7Т 110

ГЛАВА 11

1 Указания за благотворителност. 7 Смъртта в живота, 9 и денят на страшния съд в дните на младостта, са за размисъл.

1. Върху еврейската дума шалах, „изпращам“.

Хлябът ти. Традиционното тълкуване е за упражняване на благотворителност или доброта към другите, за което някой ден ще бъде получена награда. Друго възможно приложение би било за мъдри бизнес начинания от различен вид.

По водите. Буквално „по повърхността на водите“.

Намерете го. Сравнете Лука 16:9. Каквото и да се отнася до символа на „хляб“, урокът е да се действа в дух на щедрост и без да се очаква незабавна възвръщаемост.

2. Дайте част. Може би съвет за диверсифициране на бизнес дейностите, вместо да ги ограничи в една област, за да инвестират капитал в няколко бизнес начинания. От етична гледна точка това предполага благосклонност към колкото е възможно повече хора. Двете числа „седем“ и „осем“, използвани заедно, предполагат неопределен брой, с тенденция към повече, а не към по-малко. За примери за такова изброяване вижте Йов 33:14; Пс. 62:11; Притчи 30:15, 18, 21; Исая 17:6; Микей 5:5.

Зло. Човек не може да каже какво бедствие може да се случи, независимо дали наводнение, земетресение, война или рецесия в бизнеса.

3. Ако облаците. Твърдението може за предпочитане да гласи: „Ако облаците са пълни, те ще изляят дъжд върху земята.“ Природата действа според закона. По подобен начин има закони и в моралната сфера.

Ако дървото падне. Човек не може да определи посоката, в която ще падне дърво по време на силна буря. Човек трябва да се научи да се подготвя за бурята, доколкото може, и след това да се подчинява на нея, вместо да се опитва да я контролира. Фантастичните тълкувания, които правят този стих коментар за смъртта и човешката съдба, са без основание.

Ето го и него. Каквито и несгоди да сполетят, човек не бива да се отказва, а да приема нещата такива, каквито са, и смело да продължава напред. Някои събития са извън неговата власт. Животът е пълен с непредвидени събития, но те не бива да се превръщат в повод за униние и загуба на решителност.

4. Този, който наблюдава. Ако човек стане прекалено внимателен към метеорологичните условия и изисква точно правилните условия, преди да отиде на работа, земеделието му ще пострада. Човек не винаги може да чака перфектен ден или перфектни условия, преди да предприеме начинание. Трябва да се поемат някои рискове.

5. Дух. Преведено от същата дума, която е преведена като „вятър“ в стих 4, но може би по-добре разбрано като „дух“ тук.

Костите. Растежът и развитието на костната структура на плода е източник на чудо (Йов 10:8–11; Пс. 139:13–17).

Божии дела. Вижте гл. 7:13.

6. На сутринта. Евреите са били земеделски народ и илюстрации от работата във фермата трябва да се разбира като представителна за бизнеса като цяло.

Не се въздържайте. Въпреки че не можем да знаем бъдещето, това не оправдава леността. Резултатите не идват случайно. Необходима е старателна и щателна подготовка, както рано, така и късно.

Проспер. От същия корен, преведен като „правилен“ в Естир 8:5.

И двете. Несигурността трябва да бъде стимул за допълнителни усилия, а не за бездействие. Постоянните експерименти и усилия са предпоставка за успех.

7. Светлината е сладка. Само в светлината е възможно да се оценят красотите на природата, да се работи ефективно или да се пътува безопасно. Следвайки съветите, дадени в стих 6, човек може да осъществи по-пълноценно и по-удовлетворяващо преживяване в живота.

Приятно нещо. Да живееш е хубаво. Да можеш да се справяш със задълженията на деня е приятно за всеки нормален човек. Слънцето е използвано преносно за Божията защитаваща грижа в Пс. 84:11 и Мал. 4:2.

8. И се радвайте. По-добре „нека се радва“. Съюзът „и“ го няма в еврейския език. Животът е твърде кратък и отреденото на човека време трябва да бъде използвано с предимство. Ако човек е благословен с дълъг живот, цялото време трябва да бъде прекарано ползотворно и щастливо.

Дните на мрака. Неблагоприятните преживявания в живота трябва да се помнят заради тяхната дисциплинарна стойност. Избавлението от опасност и загуба трябва да бъде оценено подobaващо. Някои коментатори прилагат израза „мрак“ към гроба, цитирайки Пс. 88:12; 143:3; вж. Йов 10:21, 22.

9. Радвайте се. Щастливият нрав и веселото отношение към живота са похвални. Има радости, които правят живота ценен. Съветът на Соломон не е покана за прекаляване, а за оценяване на благословиите на живота.

Младост. Първото срещане на тази дума в стих 9, евр. yalduth, се отнася до

младост; второто, евр. бачур, до разцвета на живота. Първото се появява отново в Пс. 110:3; второто в Екл. 12:1.

Сърцето ти. Всички законни желания и нужди трябва да бъдат задоволени, но развратът и прекаляването трябва да бъдат осъдени и избягвани.

Съд. Отрезвяваща мисъл! Човек не може да избегне срещата със своя Съдия. Няма да е от полза да се преструва, че няма съд, защото Бог няма да оттегли ръката Си (вижте Мал. 3:5; вж. Откр. 20:11–15).

10. Скръб. По-скоро „провокация“ или „подбуждане“ (виж Втор. 32:19; 3 Царе 15:30; 21:22; Езек. 20:28), „гняв“ или „гняв“ (Втор. 32:27; Пс. 85:4; Притчи 12:16; Екл. 7:9) или „злоба“ (Пс. 10:14). Глаголната форма на думата обикновено се превежда като „подбуждам към гняв“.

Зло. Това, което вреди на тялото, препратка главно към морални ексцесии, които водят до физическо израждане (виж 1 Кор. 6:18, 19; 2 Кор. 7:1).

Детство. От същата еврейска дума, преведена като „младост“ в първото изречение на стих. 9.

Младост. Евр. шахрут, дума, използвана в тази форма само тук. Възможно е да произлиза от корен, означаващ „тъмнина“ (виж Песен на Песните 5:11). Значението на шахрут е неясно, но горното предположение би го накарало да се отнася до разцвета на живота, когато мъжът има черна коса на главата. Някои смятат, че шахрут може да произлиза от шахан, „[червеникавата светлина, която предшества] зората“. Съответно, шахрут тук би означавало „зората [на живота]“.

Суета. И младостта, и разцветът на живота бързо отминават.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 Ед 140

4 ТМ 183

6 СЕ 18; ЧС 153; СОЛ 65; Ед 105, 267; Ев 62; ГВ 187; ЛС 184, 207; 2Т 11; 3Т 209, 248, 420; 5Т 381, 658; 6Т 333; 9Т 35; ВМ 266

7 МЛ 138

7–10РК 80

9 2С 626; 4С 339

ГЛАВА 12

1 Създателят трябва да бъде споменат навреме. 8 Грижата на проповедника да назидава. 13 Страхът Бог е главният противоотрова на суетата.

1. Запомнете сега. Буквално „и запомнете“ или „също запомнете“, свързващо гл. 12 с гл. 11, особено с гл. 11:9. Думата, преведена „сега“, е тази, която обикновено се превежда като „и“ и няма времева стойност, както обикновено има английската дума „сега“.

Създател. В еврейския език се използва причастието на глагола „създавам“, както в Бит. 1:1. То сочи към Бог като Създател и Творец на вселената. Тук, на еврейски, думата е в множествено число, както е и думата „Бог“ в Бит. 1:1 (вижте върху Бит. 1:1, 26, 27).

Младост. Вижте гл. 11:9. В ранната зряла възраст човек е физически в максимална сила; тогава, със сигурност, ако изобщо някога, жизнените сили на живота трябва да бъдат посветени на Бога и използвани за Негова слава.

Зли дни. Тоест, на немощна старост, за разлика от енергичните, изпълнени с надежда дни на разцвета на живота. Старостта носи немощи и инвалидност, а дните ѝ са „зли“ в смисъл на това, че са обременени с нещастие и мъка.

Няма удоволствие. Думата, преведена като „удоволствие“, е поставена в края на изречението за акцент. Когато желанията, стимулите и надеждите на изобилстващата младост са изчезнали, тогава в живота на човек остава малко ентузиазъм. Сравнете преживяването на Верзелей (2 Царе 19:34, 37).

2. Докато. Силно фигуративните образи от стихове 2–6 са били тълкувани по различен начин. Много коментатори, както еврейски, така и християнски, обясняват тази последователност като описание на изчерпаните физически сили на залеза на живота, а отделните фигури – като отнасящи се до анатомични детайли на тялото. Няма съмнение, че Соломон, с превъзходно буквално умение, тук описва старостта и смъртта, както е посочено конкретно в стихове 1, 5, 7. Значението на алегорията като цяло е ясно – да „помниш“ своя Създател преди настъпването на старостта и да посветиш живота си на занимания, подходящи за подобна концепция за дълг и съдба. Това, разбира се, е темата на цялата книга.

За щастие, Соломон наистина „спомнил“ за своя Създател към края на дългия си живот посветен на забравянето на Бога и преследването на глупостта, всичко това, което той толкова живо описва в цялата си книга. Оглеждайки се назад към пропилените години от собствения си живот, Соломон би искал да насърчи другите да избягват разочарованията, които е преживял по време на някогашното си напразно преследване на щастие. Но когато става въпрос за тълкуване на детайлите на алегорията, е добре да се прояви предпазливост, предвид факта, че Писанията не предоставят ясно обяснение на използваните символи. Всяко тълкуване може да отразява не повече от личното мнение на този, който го дава. Изложеното в следващия коментар към стихове 2–6 е само внушително.

Слънцето. Залезващите небесни светила са използвани тук, за да илюстрират „злите дни“ на стих 1, приближаването на старостта. Някои коментатори приписват това на отслабващото зрение. Еврейските коментатори са стигнали до крайности в прилагането на детайли, като са представили „слънцето“ за челото, „светлината“ за носа, „луната“ за душата, а „звездите“ за бузите.

Облаците се завръщат. Тук еврейските коментатори отбелязват, че се има предвид зрението, отслабено от много плач във време на скръб. За предпочитане е тази фигура да се приеме като обща словесна картина на напредващата възраст с притъпяването на естествените ѝ способности.

3. Пазители на къщата. Тази фигура вероятно се използва в широк смисъл, за да изобрази разпад на тялото. Някои еврейски коментатори прилагат израза към хълбоците и ребрата; други го прилагат към ръцете и ръцете.

Силни мъже. Буквално „мъже на силата“ или „мъже на ефикасността“. Обичайното приложение е за краката и бедрата. Други пък мислят за коленете и стъпалата или за гръбначния стълб.

Поклонят се. По-добре „ще се изкривят“ (виж гл. 1:15; 7:13, където, използва се същият еврейски глагол).

Мелячите спират. Думата „мелячки“ е от женски род и се отнася до жените в домакинството, които мелят (виж Изх. 11:5; Мат. 24:41). Някои коментатори виждат тук препратка към зъбите (виж Ер. 25:10).

Малко. Малкото „шлифовчици“ – може би малкото останали стари и развалени зъби – вършат лоша работа. и не са в състояние да осигурят „брашното“, необходимо за поддържане на живота.

Тези, които гледат. Женска форма, отнасяща се до жените от източните домове, които не се появяват много публично и често надничат през решетките на прозорците на домовете си (вижте върху Битие 18:10; вижте също Съдии 5:28; 2 Царе 6:16).

Затъмнено. Фигура, пренасяща картината на жените, гледащи от решетката прозорци, за да се замъгли зрението (виж Бит. 27:1; срв. Втор. 34:7).

4. Вратите. На еврейски език тази дума е двойна форма и по този начин се отнася до двете крила на една врата. Еврейските коментатори свързват тази фигура с порите на тялото, например, или с двете устни на устата.

Гласът. Обикновено се смята за символ на безсънието в напреднала възраст, сякаш... възрастен човек, събуден от първото чуруликане на птица в ранните зори.

Дъщери на музиката. Органите на речта и песента, гласните струни – може би препратка към дрезгавия и слаб глас на възрастен човек.

5. Страхове. Възрастният човек често трябва да внимава внимателно за всяка стъпка. Възрастните хора също често се страхуват от обществени пътища. Костите им са крехки, следователно лесно се чупят при падане или друг инцидент и зарастват бавно, ако изобщо зарастват. Също така, задухът и сковаността на тялото правят изкачването на всяка височина тежко усилие.

Разцъфтява. Тоест „цъфти“. Бадемът е най-ранното палестинско дърво, което е цъфнало. Цифрата тук е била прилагана към посивялата коса на старостта или към плешивостта. Обилните бели цветове на бадемовото дърво може би са напомняли на Соломон за посивялата глава на възрастен човек.

Скакалецът. Вероятно символ на дребност или незначителност (виж Числа 13:33; Исайа 40:22). Възрастните хора често смятат много незначителни неща за голямо бреме.

Желанието ще се провали. Буквално „каперсите ще станат безсилни“. Предполагало се е, че каперсите притежават афродизиачни свойства (вижте Битие 30:14). Преводачите тук използват „желание“ като евфемизъм за „сексуално желание“.

Човекът отива. Сравни Йов 20:21; Лука 16:9.

Опечалените. Вижте 2 Царе 3:31; Йеремиа 22:10, 18.

6. Сребърен шнур. „Шнурът“ е голям, здрав шнур или въже (вижте същата еврейска дума като преведено във 2 Царе 17:13; 3 Царе 20:32). Среброто може би е символ на това, което човек цени. Тук може да се отнася до самия живот, най-голямото съкровище на човека.

Тълкуванията, които прилагат „сребърната връв“ и „златната купа“ към гръбначния мозък и мозъка, макар и привлекателни от литературна гледна точка и вероятно това, което Соломон е имал предвид, когато е писал, нямат ясна библейска основа (вижте върху Екл. 12:2).

Да бъде освободен. Или „да бъде счупен на парчета“. Картината тук може да е на голяма висяща лампа, окачена на шнур от сребърни нишки. Шнурът се скъсва и лампата пада на пода. Първата част на стих 6 гласи буквално: „Докога ще се скъса сребърната връв.“

Стомната. Векове наред източните жени са ходили до селския кладенец с глинени съдове (виж Бит. 24:14, 15; Йоан 4:7, 28; и др.). Тук е показана картина на глинен съд за вода, който се разбива на парчета (виж Лев. 6:28; 15:12). На Изток селският кладенец обикновено има дървено колело или дървена вила. Всеки селянин носи собствено въже и съд за вода. Постоянната употреба и климатичните условия в крайна сметка водят до разпадане и срутване на колелото. Тук фонтанът или кладенецът несъмнено е символ на живот (виж Пс. 36:9; вж. Йоан 4:10; 7:37). Различните фигури от стих 6 представляват смъртта.

7. След това. Тоест, в момента на смъртта (вижте стихове 1, 5, 6).

Пръстът. Тоест, физическата част на човека (виж Битие 2:7).

Както беше. Физическата част на човека се разлага и се връща към елементите, от които е произлязла. В смъртта за човека се казва, че „спи в пръстта“ (Йов 7:21; вж. гл. 17:16; 20:11; 21:26).

При възкресението онези, които сега „спят“ в пръстта на земята, ще живеят отново (вижте Дан. 12:2; Йоан 11:11–13, 23–26; 1 Сол. 4:13–17).

Духът. Евр. ruach, „дъх“, „вятър“, „дух“ (виж върху Числа 5:14). Ruach се превежда като „дъх“ на тялото 33 пъти, както в Езек. 37:5; „вятър“ 117 пъти, както в Бит. 8:1; „дух“ 76 пъти, в смисъл на жизненост (Съдии 15:19), „смелост“ (Исус Навин 2:11), нрав или „гняв“ (Съдии 8:3) и по отношение на нрава (Исая 54:6). Ruach се използва също за описание на живия принцип у хората и животните 25 пъти, както в Пс. 146:4; седалището на емоциите 3 пъти, както в 1 Царе 1:15; „умът“ 9 пъти, както в Езек. 11:5; воля или волята, или „сърце“ (2 Лет. 29:31) 3 пъти; морален характер 16 пъти, както в Езек. 11:19; и на Божия Дух 94 пъти, както в Ис. 63:10. В нито един от 379-те случая на употребата му в целия Стар завет руах не означава интелигентно същество, способно да съществува отделно от физическо тяло, що се отнася до човека, и следователно трябва да е ясно, че подобна концепция е без основание, що се отнася до ученията на самите Писания (виж също Бит. 2:7; 35:18; Чис. 5:14; Екл. 3:19–21; вж. Чис. 5:2; 9:6).

Това, което тук се връща към Бога, е просто жизненият принцип, даден от Бога както на човека, така и на животното (вижте върху Екл. 3:19–21, където руах е преведено като „дъх“).

8. Суета. Вижте гл. 1:2.

9. Проповедникът. Вижте гл. 1:1.

Знание. Словоредът в еврейския език поставя акцент върху „знание“. „хората“, за които Соломон писал, били от образованите класи.

Подредени. Или „подредени“ (вижте 1 Царе 4:32).

10. Приемливи думи. Или „приятни думи“ (RSV), буквално „думи на наслада“.

Авторът се е постарал да придаде на трактата онзи литературен блясък, който би го препоръчал на онези, за които е специално написан – онези, които се смятат за мъдри в нещата от този свят.

Изправен. Стремехът му да постигне приятна литературна форма обаче не го беше накарал да направи компромис с истината.

11. Стихове. Използват се за подтикване, за стимулиране към действие, за постигане на резултати. Може да е болезнено да бъдеш подтикван, но подтикването често осигурява резултати, които иначе не биха били постигнати. Вижте Евреи 12:11.

Заковани пирони. Добре забити пирони или колове е трудно да се извадят (виж Исая 22:23). Добре формулираните идеи, старателно преподаваните, остават в ума и не се губят лесно. Думата, преведена като „закован“, обикновено означава „да се засади“, преносно „да се утвърди“.

Господари на събранията. Буквално „господари на събиранията“. Думата, преведена като „събрания“, идва от „асаф“, „събирам“ (виж Изх. 3:16; 23:10; Рут 2:7; Йоил 2:16).

Въпреки че най-често се използва за събиране на хора, „асаф“ може да означава всяко събиране или колекция, а контекстът трябва да определи естеството на събирането. В поетическия паралелизъм на стих 11 еврейският израз, преведен като „майстори на събранията“, е успореден на „думи на мъдрите“. За да се запази смисълът на паралела, е необходимо втората му част да се разбира като отнасяща се до „сборник“ или „антология“ от мъдри поговорки, а не до хора. Думата, преведена като „майстори“, тук се използва идиоматично, за да обозначи превъзходство на качеството и организацията. Цялата фраза би могла да се преведе като „един

майсторска колекция [от мъдри поговорки]“ или просто „отбрана антология“, а вторият член на поетическия паралелизъм „като здраво забити пирони са избраните антологии на един пастир“. По този начин „Проповедникът“ се отнася до съвета, който е дал, като острие за подтикване на хората да следват мъдър начин на действие и като здраво забити пирони, за да не се забрави съветът.

12. Предупреден. Или „предупреден“.

Много книги. Соломон може би е имал предвид книги, създадени, за да прославят своите автори или онези, за които са написани, а не с цел предаване на практическа мъдрост. Колко малко от написаното наистина си струва да се прочете! Соломон несъмнено е прочел всички „книги“, които е могъл да намери, може би включително доста обширната ханаанска литература от неговото време (виж том I, стр. 124–129, том II, стр. 37, 44; и върху Съдии 1:11) и мъдростта на Египет, вече известна по негово време (виж 1 Царе 4:30).

Много учене. Ученето е започнато заради самото себе си, като самоцел, учене от вида Соломон посвети толкова голяма част от живота си на това, което се оказа безполезно. То беше непрактично и следователно „суета“. Само когато ученето се превърне в средство за постигане на цел, по-голяма от самата него, то може да избегне превръщането му в „умора на плътта“. Когато Авторът на цялата истина бъде разпознат като „началото на мъдростта“ (Пс. 111:10) и ученето се превърне в средство за търсене на Неговите мисли след Него, за да може животът ни да се съобрази с божествената цел, която ни е дала съществуване, тогава ученето се превръща във вълнуващо удоволствие. Философските разсъждения на езическите писатели нямат нищо общо с християнското мислене (виж СТ 444).

13. Бойте се от Бога. Вижте Втор. 4:10; 6:2; Лука 1:50; вижте също Откр. 14:6, 7.

Заповеди. Вижте Пс. 78:1–7. Евр. mišwah, обща дума за всички Божии изисквания, включително, разбира се, и моралния закон. Mišwah и torah, „закон“ (вижте върху Числа 19:14), за практически цели се използват синоними.

Цялостно задължение. Последното изречение на стих 13 гласи буквално „защото всеки човек“. Думата „Това“ очевидно се отнася до предходното твърдение за страха от Бога и спазването на Неговите заповеди. Думите „дълг“ не са в еврейския език и думата, преведена като „цял“, е добавена към думата за „човек“. Същата еврейска конструкция е предадена като „всеки човек“ в гл. 3:13; 5:19. Тук Соломон мисли за разпознаването на Бога и подчинението на Неговите мъдри изисквания като върховна цел на живота. Павел заявява същата истина в Деяния 17:24–31; Рим. 1:20–23 (виж Яков 2:10–12).

Дълг на човека, негова съдба е да се подчинява на Бога и правейки това, той ще намери върховно щастие. Какъвто и да е съдбата му, независимо дали е обречен на несгоди или на просперитет, негов дълг остава да отдава любящо послушание на своя Създател.

14. Работа. Или „дело“. Думите, както и делата, ще бъдат съдени (Мат. 12:36, 37). Но Бог изисква дори повече – в самите Си мисли човекът трябва да бъде послушен (виж 2 Кор. 10:5; виж върху Мат. 5:22, 28; и т.н.).

Всяко тайно нещо. Мъжете може да мислят да скрият думите и делата си от други мъже, но „всичко е голо и разкрито пред очите на Този, на Когото имаме работа“ (Евр. 4:13). Дори мислите на сърцата ни са подложени на Неговото изследване (1 Царе 16:7; Пс. 7:9; Йеремиа 17:10; вж. Деяния 1:24; Евреи 4:12). Бог чете тайните мотиви на сърцата ни; Той знае колко от светлината на истината е проникнала в тъмнината на сърцата ни и за всеки лъч Той ще ни държи отговорни (виж Римляни 2:16; 1 Коринтяни 4:5). Във великия ден на окончателната разплата именно онези, които са изпълнили Божията воля, ще влязат в царството (Матей 77:21–27). Да изповядваме вярност към Бога и в същото време да не се подчиняваме дори на едно изискване, което Неговата мъдрост и любов могат да ни поставят, означава да отричаме реалността на тази вярност.

(виж Йоан 15:10; 1 Йоан 2:3–6). Да правиш по-малко означава да се покланяш на Бога напразно (виж Марк 7:7–9), защото в онзи велик ден всеки човек ще бъде възнаграден „според делата си“ (Матей 16:27; вж. Откр. 22:12).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 АН 297; CG 491; FE 83; ML 156, 160; MYR 21, 369; 1Т 396; 5Т 323 1–7РК 81 6 GC 550 9 РК 79 10–14РК 80 12

ML 144; 3Т 149;

4Т 497 13 АН

104; FE 111,

128, 186; GC 436; ML 167; 3Т 164; 4Т 31

13, 14 GC 482; РК 187 14 СН 412; DA 398; GC 481; ML 163; 2Т 300, 625; 3Т 189, 444;

5Т 245; 8Т 83

1

¹Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Ек. 10:7). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.